

GRÓF GVADÁNYI JÓZSEF
A PELESKEI NÓTÁRIUS

SAJTÓ ALÁ RENDEZTE
KARDOS ALBERT

LAMPEL R. (WODIANER F. ÉS FIAI) R. T.

EGY
FALUSI NÓTÁRIUSNAK
BUDAI
ÚTAZÁSA,

MELLYET
ÖNNÖN MAGA ABBAN ESETT
VISZSZONTAGSÁGAIVAL EGYGYÜTT
AZ EL ALUDT VÉRŰ
MAGYAR SZÍVEK
FELSERKENTÉSÉRE, ÉS MŰLATSÁGÁRA
E VERSEKBE FOGLALT.

(Az eredeti kiadás címlapja)

GVADÁNYI S A PELESKEI NÓTÁRIUS.

A magyar irodalom mult századi újjászülésének kevés érdekesebb alakja van, mint gróf Gvadányi József. Indigéna családból, az olasz *Guadagni*-ak véréből születik 1725-ben, de mikor 1801-ben meghal, a magyar nemzeti érzésnek legbuzgóbb apostola, a legsovinisztább magyar száll vele sírba. — Születése, nevelkedése, egész ifjúsága oly korra esik, amelyben a nemzeti szellem elalélt, a magyar nyelv elkorcsosult, a magyar irodalom elhanyaglott, de ő benne nyelvért s irodalomért oly nagy lelkesedés lobog, hogy a régi magyar irodalom termékeivel műveli ki magát, a megújhodónak pedig egyik legserényebb munkásává lesz. Életének javát, teljes 40 évet (1744—83), katonáskodásban tölti, Mária Terézia hú szolgálatában, végigharcolja a Habsbúrg-örökösödési s a hét éves háborút s mint lovasgenerális (vezérőrnagy) hagyja oda a fényes pályát, de a nyugalom nála csak a munkakör megcserélését, csak fegyverváltogatást jelent. — Ifjú- s férfikorában szolgálta

királyát, hosszú öregségét nemzetének szenteli ; addig harcolt karddal, ezentúl küzd tollal ; addig védte a trónt külső ellenségek ellen, ezentúl a hazát igyekszik belső bajaiból kimenteni, a magyar nyelv, a magyar viselet, a nemzeti érzés elleneit segít legyőzni, úgy hogy utolsó munkájához csatolt arcképét méltán s jellemzően díszíti ez a körirat : *Amennyit Marsnak, annyit Apollónak.*

Gvadányi bizonyára nem utolsó helyet foglal el a magyar vitézség történetében ; a dicsőség azon fényéből, amelyet a magyar nemzet maga köré vont a Habsburg-ház iránti hűségével és a Habsburgokért folytatott hősi harcaival, bizonyára az ő fejére is esik egy-két ragyogó sugár ; de nevét nem hadi tettei tartották fenn, emlékezetét nem kardja, hanem tolla örökítette meg. — Gvadányi már katonakorában sokat verselt, tréfás névnapi köszöntőkben, pajkos elbeszélésekben, jobban mondva versbefoglalt jóízű beszélgetésekben töltötte írói hajlamát és pajzán kedvét, de tulajdonképeni íróvá és költővé csak az a nagy mozgalom tette, melyet Bessenyei s követői indítottak a magyar nyelv s irodalom újjáteremtésére, s még inkább az az erős nemzeti visszahatás, melyet II. József törvénytelen uralma keltett s amely nemzeti öntudatot, mély magyar érzést vont maga után a legszélesebb körökben. — Amennyire szorítja a germanizáló kormány a magyar nyelvet a közigazgatásból, az iskolákból, ugyanannyira terjed az a családban, a társadalomban, meggyökerezik a magyar szívekben. — A nyelven kívül a fölriasztott nemzeti érzés a magyar viseletben akar legfőképen nyilatkozni, azzal akar tüntetni. Föl-

támad a magyar divat ; nemesen és polgáron, férfin és nőn magyar ruha pompázik : az idegen öltözet ellen irtó háború indul, mely néha erőszakosságtól sem tartózkodik. Az idegen nyelv, szokások és kivált viselet elleni harcból a legfőbb rész és a legnagyobb dicsőség a *Peleskei nótárius*nak jut, ennek a különös tárgyú és tartalmú, még különösebb fajú és előadású műnek, mellyel Gvadányi egyszerre országos hatást tett és egyszerre országos hírnevet szerzett.

Gvadányi a Peleskei Nótáriust, a 80-as évek végén írja s nevének megemlézése nélkül 1790-ben bocsátja közre, tehát az idegen uralom és hatás miatti elégedetlenség, a nemzeti forrongás leglázasabb korszakában. Már a cím is elárulja (*Egy falusi nótáriusnak budai utazása, mellyel önnön maga abban esett viszszzontagságaival egygyütt az elaludt vérű magyar szívek fel serkentésére, és mulatságára e versekbe foglaltt*), hogy tartalma is, célja is kettős. Zajtay István, Nagy Peleskének érdemes nótáriusa, felutazik az ország fővárosába, Budára, hogy az országos főtörvényszékeket tanulmányozza és hazajövéen, azon módon és azon formák szerint intézhesse a maga falvának ügyeit is. — Ezt az utat minden kalandjával együtt maga a nótárius beszéli el, de az útleírás csak keretül szolgál, hogy a költő az ország különböző vidékeiről, a nép egyes osztályairól, számos társadalmi bajról és számtalan apró ferdeségről humoros képeket rajzoljon. A leírás képei s kiyált a hortobágyi, a tiszafüredi, a csörsz-árki kalandok vannak mulattatásra szánva, míg a mű dereka (5—10. ének) az elaludt sziveket akarja serkenteni azzal a kímélet-

len szatírával, azzal a gyakran durva támadással, melyet az idegen szokás, nyelv, de főkép az idegen viselet ellen intéz. — Gvadányi e részekben kifogyhatatlan a régi magyar öltözet magasztalásából, a régi magyar életmód dicsőítéséből, s éppen olyan türelmetlen minden iránt, ami külföldről kerül, ami újítás, ami a hagyományos magyarságot akár külsejében, akár belsejében változással fenyegeti. — Korára Gvadányi e középső résszel hatott, az idegen gyűlölet sugallta gúnnyal, a magyar nemzeti érzésnek heves kitöréseivel; minket jobban érdekelnek a derüs uti viszontagságok, a humoros kalandok, melyek már Gvadányit, de bennünket is emlékeztetnek Cervantes Don Quijotéjára és Wieland Don Sylviójára.

Amint így a tartalom két külön elemből egyesül és két külön célt szolgál magában, az előadásban is ellentétes hangok és formák olvadnak össze. Tudákosság és népiesség, tömördek latin szó és kifejezés, viszont a legritkább tájszavak és tősgyökeres magyar szólások, közmondások vegyülnek a mű stílusában, mely mégis egészében a régi magyar műveltségnek és az igaz népi gondolkodásnak hű tükre. — De a Peleskei Nótáriusnak főérdeme nem a tárgyában van, nemi s előadásában, hanem magának a főhősnek, a falusi nótáriusnak sikerült jellemzésében. — Gvadányi főcéljáért, a magyar nemzeti viselet uralmáért ma már alig lelkesülne valaki, művészietlen verselésében kevesen gyönyörködünk, nyelvét nagyon is tudákos és szerfölött népies volta miatt csak különös készultséggel érthetjük, de a jó öreg falusi nótáriust, Zajtay István uramat, mindig megőrizzük

szeretetünkben, mindig mosolygó arccal fogjuk üdvözölni, mint jó ismerőst, mint vérünkbeli valót, mint *igazi magyar embert*. Az ő jellemében is akad némi ellentét és következetlenség; jámbor lelkétől nem várnók azt a heves támadást, azt a durva kíméletlenséget, mellyel az idegen divatnak hódoló budai és pesti magyar urakra és dámákra reáront; a költő is hibázik, midőn általában humorosnak, de néha komikusnak is rajzolja, mikor nemcsak vele, hanem éppen a rovására kell nevettünk. Zajtay uram mégis élő alakká vált s a magyar képzeletben örökké élni is fog; tipikus alakja marad a konzervatív magyar embernek, aki mindig visszasóhajtozik a régi időkre, aki magasztal minden hagyományt és gyűlöl minden újítást; megőrzi hű emléket a régi magyar gondolkodásnak és érzésnek, a diákos műveltségnek és népies beszédnek, egyszersmind például szolgál az őszinte hazafiságra, a sovíniszta magyarságra.

Ez a sikerült jellem, melyre Gvadányi oly sokat ruházott a maga lelkéből, a saját tulajdonságaiból, támadt fel újra Gaál József bohózatában. Habár a *Peleskei nótárius* itt már teljesen kómikus, félszege miatt nevetséges alakká lett: ez a sikerült jellem, a régi magyarnak ez a tipikus képe nyerte meg a két legnagyobb magyar költő tetszését, annyira, hogy az egyik, Arany, méltató tanulmányt, a másik, Petőfi, dicsőítő költeményt írt a jó öreg Gvadányiról; ez a magyar nép vérébe és műveltségébe átment alak bizonyára érdekli annyira a magyar közönséget, hogy szívesen veszi a «Magyar Könyvtár»-ban való megjelenését.

A jelen kiadás az eredetinek hű mása, nem-

csak szóról-szóra, hanem majdnem betűről-betűre. — Azonban az *Ajánló levelen* kívül csupán a nótárius utazását foglalja magában, míg az *Előjáró* beszédet, továbbá a *Toldalékot*, t. i. a nótáriusnak egy betegségéről szóló elmélkedését és egy pozsonyi papnövendékhez írt levelét elhagytam, már csak e füzet terjedelmére való tekintetből is.

Az eredeti szöveg csak elkerülhetetlen s így is csak külső változásokat szenvedett. Nyomtatás szempontjából mellőztem ugyanis a névelő és mutató-névmásoknál a hiányjelt, a régi *ſ* *ő* és *ű* betűket *s*-nek, illetve *ő*, *ű*-nek szedtettem, az igekötőket az igével összeírtam, némely nagyon is szembeszökő sajtóhibát kijavítottam, az értelem kedvéért egy-egy írásjelt, vesszőt, pontot kitettem, esetleg elhagytam; máskülönben a *Peleskei nótárius* régi köntösében jelenik meg, Gvadányi sajátos helyesírásával, ékezésével, szavaival és kiejtésével.

A szöveget jegyzetek kísérik, mégpedig sokkal több, mint amennyivel már Gvadányi is ellátta a maga verseit. Gvadányi jegyzeteit változatlanul nem tarthattam meg, mert gyakran maguk magyarázatra szorulnak; de különben a Gvadányi óta lefolyt század is számos szó- és tárgymagyarázatot követelt, még többet az iskola, amelynek szükségait nem akartam szem elől tévesztetni s amelynek kedvéért a versszakokat is megszámoztam. — Szöveg, jegyzet és e néhány lapnyi bevezetés bárcsak mentől több olvasót szereznének a jó öreg Gvadányinak, bárcsak mentől mélyebbre vésnék a magyar szívekbe a *Peleskei nótáriusnak*, a régi tipikus magyar embernek emlékezetét!

Kardos Albert.

*Mordet, ut sanet.
Keserű, de egészséges.*

AJÁNLÓ LEVÉL.

Sokáig gondolkodtam, meg valloam, alacsony sorsú ember lévén, kinek bátorkodjam ajánlani ezen tsekély munkámat. A dolog nagy tusakodást okozván bennem, végtére eztet mondám magamban :

*Audaces fortuna juvat, timidosque repellit.*¹
Tehát én eztet nem tsak egyedül egy Méltóságban lévő Úrnak, avagy Asszonynak fogom felajánlani, hanem mivel ehez fogtam 1787. Eszt. Skorpió Havának másodikán, és végeztem Bak Havának huszadikán, új esztendő ajándékúl az 1788-ban mindnyájának, Hazánkban élő érdemes, és minden Renden lévő Gavaléroknak és Dámáknak mint tükört bé fogom nyújtani, s nyújtom is ; tudván azt, hogy minden Gavaléroknak s Dámáknak Toaletjén : az az : öltöző asztalán ezen mostani nagy világba tükrök szoktanak lenni, hogy azokba nézvén, megláthassák, melly rendel rakta reájok a módit a kamarás inas, vagy a dámákra a kamarás leány. Táplál a reménység, hogy ezen tükör ajándékom azon tükröknél annyival kedvesebb

¹ A bátraknak segített a szerencse, a gyávákat visszariasztja, kudarcra juttatja.

lészen, mivel hogy ez nem Velentzében pallérozott Kristályból vagy on tsinálva, mint azok ; egyedül téntából s papirosból áll ; még is ebben jobban fogják magokat főtől fogva talpig meglátni, mint a magokéban. Óhajtom egyedül tsak azt, és kérem is, hogy ebbe gyakran méltóztassanak tekinteni, hogy így meglátván magokat, mind azokat, a melyek renden kívül valók, és az egészséges elmét felmúlják, ne hogy magokon viseljék ; sőt mint egy majd bálványozást kiirtsák és számkivessék.

Ha ezen tzélját munkám el éri ; akkor Názóval örömost fogom eztet énekelni :

*Ite triumphales circum mea tempora Lauri,*¹
mert így óhajtott tárgyamhoz jutok.

Vegyük tehát kedvesen ezen új esztendő tükör ajándékomat Hazánkban élő Gavalérok s Dámák és legyenek bizonyosak, hogy vagyok

Mindnyájoknak

Költ Nagy Peleskén,

Víz öntőnek I. napján 1788. Eszt.

Tökélletes Tisztelője

a Szerző.

¹ Lengjetek halántékim körül diadal-babérok.

ELSŐ RÉSZ.

A mellyben a Szerző ki teszi, ki legyen, hol lakjon, és mi okra való nézve tökéltette el magában Budára elmenni. Miképpen készült fel, és miként indúlt ki házából, előbeszélli, és minden történetjeit el számlálja, valamik estenek, mind addig, miglen Tisza-Füredet érte.

- 1 Tekéntetes, Nemes Szathmár Vármegyében,
A ketsegés Szamos víznek lementében
Lakásom én nekem van Nagy-Peleskében,¹
Nótárius vagyok ennek helységében.
- 2 Híres Buda Várát még soha sem láttam,
Krónikában róla bár sokat olvastam,
Aztat hogy láthassam, mindenkor kívántam,
El is tökéltettem oda tenni útam.
- 3 Olvastam: hogy hajdan királyinknak széke
Itt vala, s itt lakott Nemzetünknek éke,
Rákosnak mezején, melly ennek vidéke,
Tartott Ország gyűlést a Nemzetség szépe.
- 4 Mostan minden Táblák tétettek Budára,
Azon okból, hogy az van Ország' javára,

¹ Nagy-Peleske: község Szatmár vármegye szatmári járásban.

- Mert Hazánk közepén fekszik Buda Vára,
 Mindennek egygyenlő majdnem útja arra.
 5 Minden féle dolgok ottan folytattatnak,
 Sok törvényes perek előhozattatnak
 Igazság tételek ott kiadatnak.
 Egy szóval: mindenek ott kormányoztatnak.
 6 Dolgaim nékem s nehezek és nagyok,
 Mivel én falusi Nótárius vagyok,
 Feltettem, hogy minden dolgomon felhagyok,
 Elmégyek, lesz hűség¹, legyenek bár fagyok.
 7 Budán, ha meglátom Táblák *Systemáját*;
 Mint foly, majd felveszem annak a formáját,
 Ha onnét megtérek falunak tábláját,
 Úgy fogom intézni a *cynosúráját*.²
 8 Nyergem' sufa³ Fakó lovamnak hátára
 Feltettem, s kulatsom' az első kápára,
 Iszákom kötöttem a hermetz szíjára,⁴
 Úgy hogy ne okozzon túrt⁵ ez a hátára.
 9 Mennyi költségem telt, erszényembe tettem,
 Szalonnát s vinni el nem felejtettem,
 Sót, és veres hagymát iszákba vetettem,
 Szathmári jó borral kulatsom' töltöttem.
 10 Abrakos tanyisztrám'⁶ egy szép fehér tzipó
 Megtöltötte: kefe, és a ló vakaró,
 E féléket vinni magával igen jó,
 Az útban jól esik egy kis *provisio*!

¹ Hűség.

² Az lesz a zsinórmértékem.

³ Sufa v. zsufa fakó = rőtfakó, szennyes fakó.

⁴ Hermecz-szj = nyereg-szj.

⁵ Túr = törés, seb; v. ö. közös lónak túros a háta.

⁶ Tarisznyám.

- 11 Elbútsúztam szépen falú községemtől
 Feleségem', komám', minden gyermekemtől,
 Fogadom nékiek, hidjék el azt szentül :
 Nem soká meglátjuk egymást szembe szemtül.
- 12 Kivezetvén fakóm házam' udvarára,
 Ügygyet ríkantottam rajta utólljára,
 Estökét¹ megvonytam fel ülvén hátára,
 Nyargalva mentem ki a falú farkára.
- 13 Itten tenyeremmel nyakát veregettem,
 Melly játékkal ötet letsendesítettem,
 Azután két szemem' az égre vetettem,
 Illyen fohászkodást Istenemhez tettem :
- 14 Égben lakó Nagy Úr! Felségedet kérem,
 Nékem a ki ezen hosszas útát mérem,
 Legyél Kalaúzm, legyél én Vezérem,
 Mind addig, a meddig Budát el nem érem.
- 15 Azután szép lépést sufa fakóm hágott,
 Tsak egyszer bal lábbal kantár szárba vágott.
 Tsikó ló volt, azért zablyájával játszott ;
 De engemet épen menése nem rázott.
- 16 Tót falusi hídon ált' menvén, elhagytam
 A Szamost : Tsengerben semmit sem mulattam.
 Kotsordnak töltésén vígyázva ballagtam,
 Délre harangoztak, hogy Nagy Károlyt² láttam,
- 17 Piatztzán ált' menvén Katona utszába
 Esméróm házának mentem tornáztába,
 Szívesen fogadott s bevitt szobájába,
 Vezette lovamat az Istálójába.
- 18 Aszszonya jól tartott hajdúkaposztával,
 Maga pedig kínált Bélteki borával,

¹ Üstökét.

² Tótfalú, Csenger, Kocsord, Nagykároly szatmár-vármegyei községek, illetve város.

- Lovam' is jól tartá abrakkal, s szénával,
Friss vizet is adott néki egy dézsával.
- 19 Barátságát néki szépen megköszöntem,
És felvett útamhoz gyorsan felkészültem,
Jól tartott lovamra udvarán felültem,
Károlyból kimentem ; de borától hültem.
- 20 Alkonyodott, mikor értem Pirtsére,
A Dínnyés Nyírségnek leg elsőbb helyére,
Szabolts Vármegyének éppen a szélére
Collegámhoz szálltam a falu végére,
- 21 Jó Szívvel házánál, szállást nekem adott,
Mint telhetett, lovam' s engem úgy fogadott.
Hibás lévén nyelve, Törvényről dadogott,
Sok *deutrumokról*¹ szólott és habogott.
- 22 Akkor estve tőle víg bútsúmat vettem,
Hajnal hasadtávol útamát követtem.
Homokos lígetjét Nyírnek hátra tettem ;
De még általmentem sok Dinnyét megettem.
- 23 Vámos Pirtsen délbe nem sokat mulattam,
Nehéz útam lészen, mivel aztat tudtam,
Homokban fakómat csak alig hajthattam,
Forró meleg lévén, lovastól izzadtam.
- 24 Debrecennek estve értem városába,
Egy Szűtsnél megszáltam a Tsapó utcába.
Lovamat kötöttem pintze gátorába ;
Mivel istállója nem vólt udvarába.
- 25 Látván felesége terítti asztalát,
Ketreczén petsenyét, egy tál katrabutzát²

¹ *Deutrum* ; sajtóhiba vagy szándékos ferdítés *decretum* helyett, a mely szóval jelölik a régi magyar törvény-czikkeket is.

² Ketrecén, talán sajtóhiba *vetrecen*, *vetrence* helyett, hagymás, szalonnás sült, pörkölt. Katrabuca — savó-leves.

- Teve fel : de mivel, nem volt látni borát ¹
 Kulatsomból töltém kettőjük poharát.
- 26 Sok beszédek között találám kérdeni :
 A *Districtuális* ² táblán itten menni
 Mint szoktak a dolgok, a törvények lenni
 És mi véget szoktak Processusok venni?
- 27 Felelt a Szűts : Uram én szolgálni avval
 Nem tudok ; mert közöm nintsen a táblával,
 Van egyedül dolgom nékem a tsávával,
 Bőreket a hústól tisztító kaszával.
- 28 Ó be nagy különbség! gondoltam magamba,
 Egy illy Nótárius, s egy szűts, melly otromba ;
 Verbótzivel tele fejem : övé gomba,
 Bölts, tudós a munkám : az övé goromba.
- 29 Elmula az éjtszak, másnap virradóra,
 A veres toronyba ³ négyet ütven óra .
 Felkészültem, és felültem a fakóra ;
 De borom megitták : vettem gondolóra.
- 30 Azért a fejrő ló ³ felé útam tettem,
 Diószegi borral kulatsom' töltöttem.
 A piatzon tzipót, s fenék szappant ⁴ vettem.
 Debretzentől látó képig ³ kiléptettem.
- 31 Úgy tetszett, tsömör bánt ; testembe borzadtam
 Hol fáztam, hol pedig nagyon is izzadtam ;
 Azért a tsaplárost itt kiszólitottam,
 Pohár *ákovitát* ⁵ kérvén, azt megittam.

¹ Erőszakos kifejezés e helyett : nem lehetett látni borát. ² Kerületi.

³ A veres torony — a debreceni híres nagy templom. Fejrő ló = régi ismert vendéglő Debrecenben, a mai vármegyeháza; Látókép = csárda a hortobágyi úton.

⁴ Fenékszappan: debreceni szappanfajta; «fenékes», szikszós helyekről gyűjtött anyagból készült.

⁵ Ákovita = pálinka.

- 32 Onnét a sivatag *Hortobágy* pusztáját
Értem ; de számtalan Kárákatonáját¹
Tsódáltam, Kótsagok' s tűzokok' summáját,
Lepte sok ezer lúd, s rétze ennek táját.
- 33 Nintsenek itt faluk, se városok építve,
Útazók számára fogadók készítve.
Szállásokat látni szalmával kerítve,
Némelly rongyos tsárdát sárból tseperítve.²
- 34 Egy jó forma legényt találtam egy tanyán.
Zsíros ingbe oldalt heverni a bundán :
Hátán volt juh bőrből fekete katzagán,
Egy pár kérges habdák³ a két lába szárán.
- 35 *Isten jó nap ! Bátya : néki így köszöntem,*
Hozta Isten Kedei, feleletét vettem.
Szállást kértem ; adott : azzal lenyergeltem,
Iszákom nyergestül a földre letettem.
- 36 Míg a lovam fűbe kötöttem pányvára,
Akasztott egy bográts húst a szolgál fára⁴
Megborsolta, s veres hagymát metszett. Arra
Kért : hogy a míg megfő, üljek a szalmára.
- 37 Egy szép fejér tzipót, olyat mint Kalátsot,
Tett a bundájára. Fogta a bográtsot,
Egy jó rázást teven ; de illyent ki látott?
Magamnak is szemem meredt volt, s szám tátott.
- 38 Mert az egy rázással, mely hús volt fenekén
Egybe⁵ felül esett vala a tetején.
Egy darabotska is földre le nem esvén,
Tsodálkoznom kellett a gulyásnak tettén.

¹ Kárákatona = hollónagyságu fekete vízi madár.

² Cseperit : apró részekből vmit összeállít.

³ Habda = lábikrávédő bőr.

⁴ Az a fa, melyre a pásztorok, ha tűz mellett főznek,
a bográcsot akasztják. ⁵ Egyszerre.

- 39 A melly hús felőről esett az allyára,
Nyers vala egészen, alig érte pára :
A felső, melly esett ennek a hátára,
Jól megfőtt, úgy tetszett, hogy nézek rózsára.
- 40 Mondá gulyás : Úram! immár lehet enni,
Ezen pásztor étel tetszésére lenni
Fog, reménylem, azért : abból tessék venni,
Itt van a tzipó is, azt is meg kell szellni.
- 41 Jobb ízűt éltemben én ennél nem ettem,
Sokat evén abból majd megbetegedtem ;
Azért a kulatsot kápáról levettem,
Ezen jó szakáttsal kiüresítettem.²
- 42 Jól ivott a gulyás : meg tölté pipáját,
Nékem is szironyos,¹ sallangós zatskóját
Nyujtotta, azután meggyujtván taplóját,
Pipám a rá tette egy darab ors fáját.²
- 43 De íme! melly nagyon s szörnyen megrémültem,
Az ítélet napját jelen lenni véltem,
Most mi djárt végződik, azt gondoltam, éltem,
Ne hagyjon megölni az Istenre kértem.
- 44 A vad gulya felénk oroszlány bögéssel
Futva jött ; izzadtam, s voltam ijedéssel
Mint szarvas, a tulykok jöttek olly szökéssel,
Farokat felhányták fark felemeléssel.
- 45 Felugrott a gulyás, eztet rikkantotta :
Nem oda : a gulyát hogy így szóllította,
Mint a kő fal, egybe úgy megállította.
Iszszonyú bögsét letsillapította.
- 46 Gémeskútból tele tölté válójokat,³
Körös körül fogták a barmok azoka .

¹ *Szironyos* = szironynyal, vagyis vékony, színes bőrszalaggal kivarrott. ² *Orsfa* = reves, taplós fa. ³ Vályu.

- És hogy eloltották magok szomjúhokat,
 Só helyekre¹ vették gyorsan az útjokat.
- 47 Akkor tértem én is eszemhez magamhoz,
 Mindjárt el is mentem pányvázott lovamhoz.
 Felkészülvén szóltam én gulyás gazdámhoz,
 Mindent megköszönvén fogtam az útamhoz.
- 48 Egy órát halladván kilentz bikát fekvé
 Találtam út mellett ; (gondoltam mind medve).
 Árpában jól lakván heverték kérődve.
 Valék a gulyánál? voltam itt ijedve!²
- 49 Mert éppen előtök a mint lovam hágott,
 Feláll a hárma, lábok földbe vágott,
 Bömböltek, mutatott szemek tűz világot,
 Retsegett a szájok, bogáts góré³ rágott.
- 50 Azonban mérgesen megrázván szarvokat
 Közzel föld színéhez vitték ők azokat ;
 De hogy felém jönni láttam mozdultokat,
 Bé nem vártam hozzám való eljűttokat.
- 51 Hanem frissen kaptam kantáromnak szarát,
 Megtsapkodtam azzal fakómnak a farát,
 Oldalának vetém a sarkántyu tarát,⁴
 Hogy jól szaladhasson, nem húztam agyarát.
- 52 Mentem, mint melettem ; de halál veréték
 Ütött ki testemen ; hogy hátra tekinték :
 Sarkamba a bikák, már alig meheték,
 Tsikó volt a fakóm, felválni ő kezdék.⁵
- 53 Véres tajték tsorgott földre zablyájáról,
 H' rom patkót is már lerúgott lábáról,

¹ Söhely = talán az a pihenő hely, a hol gulya a kőst nyalja.

² Értsd: ha már a gulyánál is megijedtem, hát még itt! ³ Bogáncskórót. ⁴ Taréját.

⁵ Kezd a székely nyelvjárásban lehet ikes ige is.

- Elszakadt heveder tsüggött le hasáról,
Szinte lefordultam nyergestül hátáról.
- 54 Itt juta életem végső pertzenére,¹
Gondoltam, magamnak, s lovamnak a vére
Bikáktól ontatik, s most itt halál ére ;
De egy nagy juh nyájhoz értem szerentsére.
- 55 Egy jó erős juhász két jó bojtárjával
Hat erős gabantzós² örvös kutyájával
Őrzé ezen nyáját fokos baltájá al,
Sétált körülötte üstökes hajával.
- 56 Látván : bikák engem, hogy miként üldöznek,
Ha rajtam nem segít, most mindjárt megölnek :
Egy nagyot rikkantott, *kurja!* ebeinek,
Látom felém azok sebes futva jönnek.
- 57 Itten a kutyáktól, bikáktól is féltem ;
Mert rám jönni őket bikák helyett véltem.
A mint *Akteon* járt, úgy járok ítéltem,
Vagy egytől, vagy mástól halálom reméltem.
- 58 De van az ebeknek nagy *phantásiája*,
Esmérik mitsodás az ember formája :
Ha embernek vagyon a vaddal tsatája,
Nem engedik, vadnak hogy legyen prédája.
- 59 Ő is bojtárival futott, és sietett,
Hamar mind a hárma mellettem is termett,
Uszszú! Kormos, Talpas, Bodri, Sajó, Dervet,
Rajta Lompos! nekik ilyen biztatást tett.
- 60 Elmentek mellettem ebek nagy futással,
A bikákat érvén kemény ugatással,
Lefordíták rólam szörnyű szaladással,
Viszszatértek ezek kegyetlen morgással.

¹ Percen ; a régi nyelv csak mint igét ismeri ; a főnév *percenés* v. *percentés*.

² Gabancos, a. m. gubancos : kócos szőrű.

- 61 Osztán monda juhász : nints meszsze szállása
Mennék vele, leszsz ott testemnek nyugvása,
Lovamnak is abrak, széna, jó állása,
Nintsen tanyájának körül belől másra.
- 62 Köszönni akartam ; de nyelvem rebegett,
A szívem dobogott ; mert vala ijedett,
Lábaim reszkedtek, hideget, s meleget
Érzettem, és artzám halavány sárga lett.
- 63 Látván magam kívül vagyok, szamarára
Feltóla engemet, elvitt tanyájára.
A lovamat bízta egygyik bojtárjára,
Magamat fektetett egy puha bundára.
- 64 Míg azon nyugodtam, frissen melegített
Pálinkát, a mellyben mézet keverített,
Abba borsot, gyömbért jó bűvetskén hintett,
Mindjárt jobban leszek, inni kinszerített.
- 65 Úgy is lett, mert abból íttam bár nem sokat,
Mindjárt nem érzettem szív dobogásokat,
Nem türtem hídeget, sem izzadásokat,
Az egész testemben tett jobbulásokat.
- 66 Érzékenység¹ nélkül eddig mindig voltam,
Tetszettem magamnak, hogy félig megholtam,
De erőm megtérvén, már most felláboltam,
Juhász kezét fogván hozzája így szóltam :
- 67 Drága juhász bátsim! én *Hypochratesem* !
Te nagy böltsességű kedves *Socratesem* !
Én vitéz *Hectorom*’, vitéz *Ulyssesem* !
Engem vezérelő hív *Ganimédesem* !
- 68 Ezt hallván a juhász szavam szakította,
Hogy deákul nem tud, nékem azt mondotta.

¹ Érzékenység = érzék, elmélet

- Ezen szentek nevét soha sem hallotta,
Azokra apja is őt' nem tanította.
- 69 Jó bátsi! jól tudom, hogy te sem tanúltál,
Tudjad, a melly deák szókat most ha lottál;
Mivel Nőtárus te soha nem vettél,
Nem értheted a dolog nagy tudományból áll
- 70 Tehát anya nyelven szóllok most te hozzád:
Ezer köszönetet szám szivem néked ad.
Te vagy a bikák közt éltem ki megtartád;
Orvosságod által egészségem' adád.
- 71 Még élek, te néked kész leszek szolgálni,
Mindent fogok tenni, a mit fogsz kívánni,
Processusaidban fogok *allegálni*,
Jobb *Procuratorra*,¹ nem is fogsz találni.
- 72 Uram! *processusom* nints nékem másokkal,
Mondá juhász; hanem tsak a farkasokkal;
De tsak hamar végzem peremet azokkal,
Rájok ütvén örvös *procurátorokkal*.¹
- 73 Ember az embernek látván veszedelmét
Tartozik sietve adni segedelmét;
Felebarátjának nem érzi szerelmét,
Sőt nem is keresztény, nem nyujtván védelmét.
- 74 Azért is tartoztam segítségül lenni,
Mint felebarátod mentségedre menni,
Te hát kuvaszomnak köszöneted' tenni
Tartozol: nem hagyták életed elvenni.
- 75 Ezek után mindent lovamra felrakott,
Törött szíjból egy új hevedert is adott.
Megölelvén juhászt, hogy értem fáradott,
Köszöntem elmenvén; ő tanyán maradott.

¹ Prókátor.

MÁSODIK RÉSZ.

A mellyben a Nótárius előbeszélli, mint mene Tisza Fűredig, ott a vasas németekkel melly nagy bajja vólt, mint méne el onnét Örsnek eránnýában, jól tartván magát, és Árokszállása felé megindulván éjtszaka mint tévelyedett-el; mennyit szenvedett égi háború támadván, mint esett bé a Tsősz árkába, miként mászott ki, és egy tsikós tanyát érvén, ott megszárazstván magát elindulásáig szóll.

- 76 Fűredre érkezvén még is éjtszakára,
Hallal bővelkedő Tiszának partjára,
Hogy ne legyek másnak én akadályjára;
Azért a helységnek szállottam házára.
- 77 Gondoltam, hogy itten leszek békességgel,
Majd jó tartom lovam, alszom tsendességgel,
Lesz nyugvásom után testem erősséggel,
Regvel követhetem útam' serénységgel.
- 78 Három vasas német a szobába dobban,
Két tzigány hegedült ezek után nyomban.
Újjongatott egygyik, mint a másik jobban.
Pallosok' kivonyták; mert jól ittak borban.
- 79 Nótárius lévén, a kalapom mellett
Penna vólt; mert sokszor frissen írnom kellett;
De ha bikák, s gulya nálam rémulést tett:
Lettem pennám miatt mostan megijedett!
- 80 Hogy a három német pennámat meglátá
Komíssár! komíssár!¹ mind három kiáltá,
Mindenike szörnyen pallossát forgatá',
Ijedtembe bújtam volna a föld alá.

¹ Csendbiztos.

- 81 Mondák : ha katona kis tuk hus megenni,
Kéd mindjárt sok exces¹ a papiros tenni,
Azután Komputus,² mikor kéd el menni
Viz' Ispány tsinálík, sok fizess meg lenni.
- 82 Kuthja lerki Spitzbub kéd azt udj tsinálík,
Most én az enim kard kéd fejet le vákik,
Ha többé Komissár más falu meg látik :
Más kadona exces nints meg van mondanik.
- 83 Egygyik frítskát adott, másik üstökömet,
Tzimbázta³ : harmadik döfölte testemet,
Talán le is vágtak volna ők engemet,
A Falu' gazdá a tartá meg életemet.
- 84 Szólla : jó Uraim! Kegyelmetek! kérem,
Ez Szomszéd falusi Kántor, jól esmérem,
Távoladról való atyámfia, s vérem,
Egész helység tudja, tudja a testvérem.
- 85 Szavára katonák mind megjuhászódtak,
Nékem békét hagytak, többé nem tzivódtak ;
De egy bajból megint más bajba béhoztak ;
A gazda szavai új rosszszat okoztak.
- 86 Mondák : nagy haragszik mi nem fog tsinálni;
Nem meg vagy Komissár : mi azt jól már látni ;
De meg van kend Kántor, szép ének kántálni,
Ha Kántál nem tsinál, sok prígilit⁴ megadni.
- 87 Uraim! nem lehet, igen rosszszúl lettem,
Ketek pallosától magyon megíjedtem,
Minden tagjaimban lankadtságot vettem ;
Még jó, hogy halálra le nem betegedtem.
- 88 Kotz tausend Sikkerment! kéd megénekelni,
Ma kántor, katona lusztig meg kell lenni.

¹ Excessus: kihágás.

² Computus: számadás, az okozott kár összeszámolása.

³ Tzimbázta = cibálta. ⁴ Prügel, német szó: verés.

- Kutja, lerkí ha kend ének nem megtenni,
 Sok erdek a tied gyomrod meg fog enni.
- 89 Látván, hogy itt vagyok nagy veszedelemben,¹
 Eztet éneklettem nekik ijedtemben,
 Hogy : *Tsorda pásztorok midőn Bethlehembe* ¹ ;
 Mert hirtelen épen ez jutott eszembe.
- 90 Ezt hallván egygyike forgott, tántzolt, ugrált,
 Másika ; hajjaszsza, rászasa kiabált ;
 Harmadik : bort ivott, az asztalra felált,
 Mondá : Kántor fifát! szép ének megtsinált.
- 91 Azután tzigánynak vonni parancsoltak,
 Szint úgy rengett a ház, sarukba tántzoltak,
 Engem is hol jobbra, hol balra vontzoltak,
 Hol jóval, hol rosszsal tántzolni unszoltak.
- 92 Magamat előttök eleget mentettem.
 Mondottam : jól látják, hogy megbetegedtem
 Hogy így légyen dolgom, hittet petsételtem ;
 De mégis semmire vélek nem mehettem.
- 93 Músz szain! álló frissen, her Kántor tántzolik,
 Morblé! nem tantzolik fok három pátz ² adik,
 Tudni én : her Kántor! szép tánczolni tudik,
 Sak kítsín tántz tsinálsz : her pruder maradik.
- 94 Gondoltam : sok bajon immár általmentem,
 A részegek előtt magamat mentem,
 Gorombaságoknak végét ha tekintem,
 Rosz lesz ; itt a tűzre a bűdösköt hintem.
- 95 Azért bokáimat egymáshoz ütöttem,
 Mint kinek háza ég, olly tántzolás tettelem,
 Embertől lengyelnek medvéjévé lettem,
 Az bottal, én karddal tántzolni kén tettem.

¹ Katholikus karácsonyi ének.

² Morbleu (ejtsd morbló), francia káromkodás.

³ Patsch német szó: pot.

- 96 Hap lusztig her Kántor, egygyike kiáltott,
 Alló kéd fordulik, másíka megrántott.
 Harmadik előmbé vetett lábbal gántstot,
 Bétoppant a Káplár, látta ezen tántzot.
- 97 Parantsolá, kiki mennyen Quartélyára
 Egygyik fejeskedett : nem hajtott szavára ;
 De hogy páltzájával rákapott hátára :
 Elment, és a dolgot nem vette tréfára.
- 98 A hegedülésért tzigány fizetést kért,
 Hogy én is tántzoltam, megérdemlik a bért :
 Ugy felforrasztotta szavok bennem a vért,
 Hogy testemben a nagy méreg tsak alig fért.
- 99 Kardom rántván mondám : mindjárt megfizetek
 Jól meg kard lapozlak : a leszsz a tietek.
 Látván a tzigányok, ki felé siettek,
 Illy a berek ; ¹ mentek, mint megy a fergeteg
- 100 A kik eztet látták, katzagtak, 's nevettek,
 Mondák, a tzigányok bezzeg megíjjedtek!
 Udvaron keresztül olyan futást tettek,
 Hogy három ugrásra az utszán termettek.
- 101 Ezek így történnén, jó abrakot adtam
 Lovamnak, és reggel meg is patkóltattam,
 Mint illik : reája mindenem fel raktam,
 A Tisza partyáig tsak gyalog ballagtam.
- 102 A hídasba itten lovamat vezettem,
 És a révészeknek előre fizettem,
 Tsendes idő lévén, bátran evedzhettem,
 Hamar-is a túlsó Tisza partján lettem.
- 103 Innét két mért-földet, de jól elléptettem.
 Őrsnek eránnýában, le is telepedtem,
 Pányvára lovamat, jó fúbe kötöttem,

¹ Gvadányi bizonyára etimologizálni akart, midőn így írta az «illa berek» szólást.

- Köponyegre néki abrakot öntöttem.
- 104 Atzélomat frissen, 's kovám' elő vettem,
Erre jó megérett, bükkfa taplót tettem,
Két három tsapással tüzet is ütöttem,
És száraz perjével lángot gerjesztettem.
- 105 Erre száraz fűz a ágat bőven raktam,
Ketske rágó fából nyársatskát faragtam,
Szalonnát rá vonván a tűznél forgattam
És zsirját szép fehér tzípómra tsorgattam.
- 106 Melly részi cseppentett vala, elharaptam,
Erre borral töltött kulatsomat kaptam,
Szemem könybe lábbatt, azt úgy kotyogtattam,
Illy Hertzegi módon magamat traktáltam.
- 107 Mivel a mult éjjel, semmit sem alhattam,
Mert hol éneklettem, hol tántzban ugráltam,
Álomtól a tűznél itten elnyomattam,
Fáradtságim után borral hogy jól laktam.
- 108 Egyzer felébredvén napra tek ntettem,
Jól lehanyatlott az, nagyon kételkedtem,
Hogy oda érhessek, ahová feltettem
*Hoc est certum*¹: mondám be' soká hevertem!
- 109 Kivettem karika réz *Compassusomat*,
Zöld galádon függött, feltartám karomat,
Még meddig mehetek, mint végzem dolgomat,
Ne érje, mint tegnap, bal fátum sorsomat.
- 110 Órámnak kis lyukán a napnak sugára
Átsütvén mutatott éppen hat órára,
Örültem találván Polus grádussára,
Még ma eljuthatok Árokszállására.
- 111 Megindulván alig egy Pósta mért földet —
Mentem el, és már-is úgy bcsetétedett,

¹ Az bizonyos.

- Hogy földet nem láttam, tsak tsillagos Eget,
 Az útát elvesztém, lettem eltévedett.
- 112 De mivel tanúltam az *Astronomiát*,
 Gondoltam, hogy mostan vehetem is haszná ,
 Majd fogom vizsgálni a *Via lacteát*,¹
Jupiter, *Saturnus* és *Venus* tsillagát.
- 113 Azért egy halomra lovammal feláltam.
 Kalapom szarvából én *tubust* tsínáltam,
 A fenn nevezteket azon át visgáltam,
 'S ily *consequentiát* azokról formáltam.
- 114 Balra megy *Jupiter Satelesseivel*,²
 Fias tyuk-is úgy megy maga tsirkéivel,
 • *Vénus*-is arra tart pávás szekerével,
Saturnus is siet sebes lépésével.
- 115 A három Kaszások, látom, balra térnek,
 Balra áll a rúdja a Göntzöl szekerének,
 Tehát én-is útját követem ezeknek,
 Balra me yek, mivel ők is balra mennek.
- 116 A Tisza vizének jobbról van folyása,
 Van most pedig ennek nem kis áradása,
 Fakómnak, ha jobbra lenne a hágása,
 Bécsvén, elnyelne tekergős habzása.
- 117 Így az én testemből a hartsák falnának,
 Tsukák a lábomnak szárából rágnának,
 Agyamnak velején a rákok híznának,
 Többi tagjaimon rút békák másznának,
- 118 *Consequentiámhoz* tehát magam' tartám,
 És magnes kő helyet órrámat tsafarám
 Balra : lovamat-is én arra fordítám,
Holb-linksre, nem *rechtsre* menne, azt akarám.
- 119 Most láttam, az okos ember jó a háznál,

¹ Tejút. ² Bolygóival.

- Hogy nintsen Tudomány szebb a Máthésisnál,
 Örültem tanulván ezt Szabó Jakabnál,
 Kaplonyi¹ Barátok Orgonistájánál.
- 120 Nagyon setét vala, fakóm izgott, mozgott,
 Folytába nem lépett, tipegett, topogott,
 Prűszkölt; mert felettem tar-varjú krákogott!
 Egy füles bagoly-is tsak huhogott.
- 121 Hirtelen jobb kézről támada nagy zúgás,
 Hab formán keverte *Aert* a szél fúvás,
 Poesishez értvén, mondám: jön *Boreas*,
 Vagy Sárkányon Deák ül, melly garabontzás.
- 122 Mátra hegy tájáról írtóztató zörgés
 Közölgetett és vólt rettentő menny-dörgés,
 Tsattogott, ropogott, mint az ágyú lövés,
 Hallatott pusztákon a nagy marha bögés.
- 123 Villámlott szüntelen, húllott a sok mennykő,
 Ki tüzes, ki olly nagy, mint egy kasza fénkő,
 Más szag nem érzetett, hanem tsupa kénkö,
 Ki itt nem félt vólna, lett vólna szíve kő.
- 124 Fekete folyhőkkel borítva vólt az Ég,
 Zápor esett, a közt mint dió olly nagy jég,
 Láttam itten boglya, amott egy kazal ég,
 Gondoltam: Istenem! mikor lesz már itt vég.
- 125 A lovam rettegett, nem mene folytába,
 Ide, oda tsúszott, vagy egy, vagy más lába,
 Mivel a setétben lépett tsak vaktába,
 Velem egygyütt bédült a Tsósznek² árkába.

¹ Kaplony = egy kis falu Nagykároly mellett, a Károlyi-család nagyszerű sírboltjával s régi francziskánus kolostorral.

² Gv. így nevezi a Czörsz árkat, melyet Csersz árkanak is hívnak és a melyben a tulajdonnév valószínűen egyértelmű az ördöggel; azért *Ördögárok* is a neve. Monda is szól róla, melyet Tompa dolgozott fel.

- 126 Uram Jézus! segíts! nagyon kiáltoztam,
 Irgalmazz lelkemnek! búzgón imádkoztam,
 Ne hagyjál elveszni, kérlek, fohászkodtam ;
 De Budára felvett útam' is átkoztam.
- 127 Mert aztat gondoltam, hogy Tiszába estem,
 Míkor nyel örvénnyre, már csak aztat lestem,
 Vélttem, hogy halaknak tora leszen tőstem,
 A zavaros hénárt majd véremmel festem.
- 128 Ez árokba sok víz esőtől bétód lt,
 Gondoltam : hogy Tisza ; mert fejem vólt bód lt,
 Mellyért nagy ijedtség szívemre rá tód lt ;
 De nyavalyájából ez hamar felgyógyúlt.
- 129 Látván, hogy a zajtól¹ el nem borítattam,
 'S hogy lovamnak hátán nyeregben maradtam,
 Felállta : nem úszott, meg bátorítottam.
 Árok' túlsó partját villámnál láthattam.
- 130 Mind a két sarkantyúm fakóm oldalára
 Rá vágtam, hát egybe ezen szegény pára,
 Mind vad ketske szokott szökni kősziklára,
 Úgy felszökött velem az árok' partjára.
- 131 Megszűnt a mennydörgés, már nem is villámlott
 Felette setét vólt, csak a víz tsillámlott,
 Megindítván lovam, lába megsíkámlott,
 Partról farán tsúszott, szőri is lehámlott.
- 132 De felkelt, és róla én is leszállottam,
 Megtágult hevedert jól megszorítottam,
 Bagázsimat is megigazítottam,
 Felülvén hátára, újra gondolkodtam.
- 133 Hogy merre induljak ; nem tudtam, hol vagyok,
 Setét vólt, az Égen, mondtam, Hóld nem ragyog,

¹ Zaj = ár, áradás; v. ö. zajlik, jégzajlás.

- Fölyhő szakadástól vizek ígen nagyok,
 Virradtát megvárom, útnak békét hagyok,
 134 Hát egyszer jó távúl, valamit fényleni
 Látván, mondtam, nem más, tsak tűz fog ez lenni.
 Lobog ez, 's lobogást tsak láng szokott tenni,
Deliberatum est ¹ arra fogok menni.
- 135 Menvén a setétbe egy nagy sereg Gődény
 Felrepült előttem, zúgása vólt kemény,
 Vélttem, hogy előttem zúg megint víz örvény,
 Kezdé bántni szívem' halálos kelevény.
- 136 Észre vettem osztán, hogy ez madár szállás,
 Nagyon örvendeztem, hogy nem vólt víz folyás.
 Esett ezek között fűtyülés, kiáltás,
 Mondám : ezért légyen az Istennek áldás.
- 137 Egy óráig mentem, míg a tűzhöz értem
 Tsikós tanya vólt ez, itten szállást kétre,
 Mivel sok híg sarat, sok vizet ma mértem,
 Felette jól esett, hogy itt tűzhöz fértem.
- 138 Tsikós lova mellé köté paripámat,
 Karámjába rakta minden portékámat,
 Nádat hányt a tűzre, száríttam gúnyámat.
 Mondotta, 's lehúzta lábamról tsizmámat.
- 139 Önnön maga vízből holmimat tsafarta,
 És tsak melegedjek, 's nyúgodjam, akarta,
 Bojtára lenyergeltt lovamat vakarta,
 Etette, itatta, pakróttzal takarta.
- 140 Szerszámom, 's tsizmámat hájjal jól megkente,
 Megszáradott rajtam, mint dolmány, mint mente
 Új keresztény kését ² atzéljához fente,
 Ezek után szemmél Bojtárjának inte.

¹ El van határozva. ² «Zsidó bicska.»

- 141 Tudott ez deákul, tudta ez szándékát,
Hozott a Karámból két berbéts lapotzkát,
Maga megspékelte meg is adta sóztát,
Tett a tűz mellé még egy bográts káposztát.
- 142 Ez már főzve meg vólt, tsak melegítette,
Berbétsbe a spékot foghagymával tette,
Hogy megsült, a fentt kést, 's villát elővette
Egy fejér kenyérrel mellém helyheztette.
- 143 Míg a berbets hús sültt, én addig nyúgodtam,
Megszáradván tűznél jó álmat aludtam.
Felébredvén, egyem, kínált ; hozzá nyúltam,
Megvallom : erőmben nagyon megújultam.
- 144 Kéz kezet mos, azért én úti társomat,
Előlhozám borral töltött kulatsomat,
Jól íván, felejtni kezdém bal sorsomat,
Meg is részegítém Tsíkós szakátsomat.
- 145 Míg ettem, az egész *Atmosfera* tisztult,
Sem mennykő, sem zápor, jég fellegből nem húlt,
Rózsa szín szekerén *Auróra* megindúlt
Zephirus követte, már *Boreás* nem dúlt.
- 146 Aranyos serényű lovakon jött *Phoebus*,
Mondám : jó leszsz dolgom, *stantibus his rebus*
Ugyan ebül vóltam, *elapsis diebus*,
Örvend k ; támadott *post nubila Phoebus*.¹
- 147 A tsíkós bojtárral lova : nyergeltettem,
Az egész lomomat reá mint vólt tettem,
Kótyagos gazdámtól vég bútsúmat vettem,
És Jász-Berény felé egy pusztán ügettem.

¹ *Stantibus his rebus* = ily körülmények között ; *elapsis diebus* = az elmúlt napokban ; *post nubila Phoebus* = bornra derű.

HARMADIK RÉSZ.

Ebben leírja a Nótárius érkezését Jász-Berénybe, ottan mit művelt, miként mene ki. Aszódon, Tzinkótán által menvén, mit gondolt Pestet és Budát látván. És Pesten által menvén Budára, hol, és kinél vette szállását.

- 148 Még dél előtt értem Jászok Várossába,
 Filistéusoknak ¹ Metropolissába,
 A Város' Sáfára az első útszába,
 Meglátván vezetett a maga házába.
- 149 Tsóváltuk fejünket egymást itten látván,
 Rég már az ideje, hogy mi ketten Kassán,
 Iskolába jártunk, Professor volt Dzifán,
 Jó Barátok lévén, tsodálkoztunk méltán.
- 150 Azért is egymásnak nyakába borulánk,
 Barátság tsókjával egymást megtsókolánk,
Condiscipulusink' ² mind öszveszámlálánk,
 Múltt jó napjainkat vígan előhozánk.
- 151 A város házához ez engem vezetett,
 Ahol is nagy gyorsan asztalt terítettett,
 Ehez két vendéget, 's engem leültetett,
 Tsodáltam, melly úri ebédet főzetett.
- 152 Jó Egri bort töltött Lehelnek kürtjébe,
 Színig tele lévén, tartotta kezébe,

¹ Régibb magyar felfogás a jászokat filiszteusoknak nevezte latinul. ² Tanulótárs.

- Megitta érettem, nem maradt tsepjébe
Semmi. Álmélkodva néztem a szemébe.
- 153 Nékem is megtöltvén, azt kezembe vettem,
Ő érette iván, kétszer pihentettem,
Oly *perfectióra*, mint ő, nem mehettem,
Egy húzomba aztat belém nem önthettem.
- 154 De ez mesterséget a két vendég tudta,
A kürtöt mind kettő oly gyorsan hajtotta,
Hogy míg szem pillantott, üresen tartotta
Kezébe: 's hogy újra töltsék, óhajtotta.
- 155 A Fő Kapitánynak az egésségéért,
Más Kapitányokért, és a Hadnagyokért,
Ittunk azoknak is a Feleségekért,
Végre fegyvereik boldogulásáért.
- 156 Minek utánna mi jól ittunk, 's jól ettünk,
A Sáfár házához én, meg tsak ő mentünk,
Új fogadást híttel mi egymást közt tettünk,
Jó Barátok leszünk, meddig tart tsak éltünk.
- 157 Ujra megölelvén kedves Barátomat,
Udvarra vezetém jól tartott lovamat,
Aszódnak tartottam a kantár száromat,
Ott a fogadóba tettem hálásomat.
- 158 Gödöllőn keresztül másnap Tzinkotára,
Éppen harangoztak tizenkét órára
Beértem, 's szállottam egy paraszt gazdára,
Mikor a juhait hajtá esztrengára.¹
- 159 Itten katonásan hideg sültet ettem;
De a kulatsomba jól béték ntettem,
Fakómmal abrakot, szénát is ettettem,
Ivott is; 's hátára magamat vetettem.

¹ Esztrenga v. esztena, esztina = a juhoknak bekerített fejő helye.

- 160 Mentem ; de nem többet, hanem egy kis órát,
Hát meglátám Pestet, és Budának várát,
Megállottam : 's véltem Salamon oltárát,
Látom : 's tsúdáltamba alig vettem párát.
- 161 Én Pesten keresztül léptettem sebessen,
De Dunán vert hídon mentem csak tsendessen,
Láttam egy iffijú túl sétál ékessen,
Mintha őt esmérném, tetszett olly rendessen.
- 162 Átmenvén a hídon, utánna siettem,
Lovon ülvén őtet hamar is érhettem,
Elérvén örültem, hogy rá esmérhettem,
A Szatmári Bíró fia vólt : nevettem.
- 163 *Preceptora* vóltam, hogy vólt *Principista*,
Eger várossába vala ő *Jurista*.
Nagy Prókátoroknál lévén *Patvarista*,
Királyi Táblánál mostan *Cancellista*.¹
- 164 Megszóllítám : visszanézett, 's tsodálkozott,
Mondá : Lelkem Földim! téged Isten hozott,
Ha hozzám nem szállasz, lészel te átkozott,
Jó szállásom vagy, lehetsz meg nyúgoszott.
- 165 Egy gazdag Serfőző Tsászár Fördő mellett,
Mint egy kastély olly szép házat építtetett,
Szép *mobiliákkal* felékesíttetett,
Dunán lemenőknek ad szép tekintetet.
- 166 Sok Uraknál vagy, sok ezer summája,
Mellyből hat *pro centum* jön bé uzsorája,
Szuferénnel ² tele bóltban négy ládája,
Őrzi azt hat erős szelindek kutyája.
- 167 Rég már az ideje, hogy megözvegyedett,

¹ Principista = első osztályos, jurista = joghallgató,
patvarista = joggyakornok, cancellista = fogalmazó

² Szufrén = fr. souverain, ang. sovereign = arany-
pénz tíz frt értékben.

- Egy fia vólt, kinek hadi Tisztséget vett,
 Ármádánk *Kolinnál*¹ mikor verekedett,
 Ottan a Pruszsuztól agyon lövettetett.
- 168 Tsak hat hetűs vala akkor leánykája,
 Ez most olly szép, mint vólt Páris Helenája.
 Sok Gavalér lenne örömet mátkája,
 Mert érzik, Atyjának van arany mannája.
- 169 Maga szép ősz férfi, egyenes állása,
 Piros, posgás ; mert vólt mindég jó tartása,
 Fontos a beszédje, olyan a járása,
 A házának bölts, okos kormányzása.
- 170 Pere lévén egyszer egygyik adóssával,
 Ez alkalmatosság a Cancellistával
 Esmérőssé tette, és szolgálatjával
 Nagyön elégedvén, így szólla magával :
- 171 Kedves Uram! Budán senki semmit ingyen
 Nem ád : tehát kérem, a szerentsém legyen,
 Pénz nélkül én nálam asztalt, szállást végyen,
 Kegyelmed házamnál, mi tetszik, azt tégyen.
- 172 Földim megköszönte eztet betsülettel,
 Ajánlását vette minden tisztelettel,
 Megszált három szobát tele készülettel,
 Kárpittal, Kanapé, tükrökkel, székekkel.
- 173 A Cancellistát ő most is úgy szereti,
 Hogy mindenbe kedvét teszi, hol teheti,
 És a vak is aztat itten sejdítheti,
 Hogyha néki tetszik, Frántzlít elveheti.
- 174 Megmondá ez néki, hogy én *Préceptora*,
 Vóltam, és hogy vóltam vezető *Mentora* ;
 Míndjárt kért, ne szálljak vendég fogadóra ;
 Szolgálatomra lesz étele és bora.

¹ 1757-ben itt győztek az osztrákok a poroszokon.

NEGYEDIK RÉSZ.

A mellyben Budát, Pestet, és ezeknek vidékét írja le.

- 175 Itten Budán kezdett szerentsém szolgálni ;
De útamba akart mindég ellent állni,
Hányszor nem kellett meg éltentől válni,
Most nyugszom, itt mindent meg akarok látni.
- 176 Ki is mentem más nap a Duna partjára,
Szememet vetettem Pestre, hol Budára,
Nem tudtam, mit nézzek, elől 's utóljára,
Azért mostan adom mindennek tudtára :
- 177 A természet tette itt remek munkáját,
Mert ha ki tekinti Buda Vára táját,
Nem fog itt mást látni, tsak szépség tsodáját,
És a teremtésnek egy nemes formáját.
- 178 Menedékes hegyen van a Vár építve,
Erős kő falakkal, 's bástyákkal kerítve,
Nap fényen agyogó tornyokkal szépítve,
Útszái kövekkel vannak béterítve.
- 179 Ezeket nagy roppant házak ékesítik :
Sok költséggel épült Templomi szépítik,
Piartzán fel szökő kútak díszesítik,
Gyönyörű lakósi nagyon nemesítik.
- 180 De főképpen Mátyás Király Palotája
Kevélyen áll benne, ritka is pompája,
Bár mennyi idegen szem tekint reája,
Királynak való ez! mást nem mondhat szája.
- 181 Országunk oszlopi itten lakást vettek,
Kik Fejedelmüinktől ide idéztettek,
Hogy Hazánk Kormányi légyenek, küldettek,

- Szegények 's gazdagok Birójává lettek.
- 182 Hogy folytathassanak mindent tsendességgel,
Kormányozhassanak kivántt békességgel,
Az all-pereseket Haza Törvényjével.
Megnyugosztalhassák igazság tettével.
- 183 Ki Hadi Fő Vezér az egész Hazában,
Ide helyheztetett, és ál hatalmában,
Hogy a lármázókat tartsa zabolában,
Légyen a tsendesség ő rendes folytában.
- 184 Így Apolló lakást vett Buda Várában,
Már is benne lakik kivont Sátorában,
Borúlt a Békesség Igazság' nyakában,
Részesek mind ketten egymásnak tsókjában.
- 185 E Vár alatt még más három Város fekszik,
Egy mértt föld a hoszsok, mely-is jól kitetszik,
Ó Buda, Viz-Város, Tabánnak nevezik,
Ezcket tsodálva jövevények nézik.
- 186 Nehány meleg Fördők benneek találtnak,
Minden sorsból valók ezekben mulatnak,
Doktorok, Borbélyok ezek körül laknak,
Azért-is betegek itt felgyógyúlhatnak.
- 187 Fedetlen tornyával még egy Török Metset,
A Vizi-Városban hogy áll, azért esett :
Hogy ez arról tégyen jelt, 's emlékezetet,
Hogy *Kara Mustapha* itt megverettetett.
- 188 A városokon túl fekvő szép megye,
Amphilcatrumot mutat völgye, 's hegye,
Akár merre ember szemét vesse, 's tegye,
Mást nem lát, tsak mellyből szív örömét vegye.
- 189 Hegyei bé vannak szőlőkkel terítve,
Alattok borházak sorba felépítve,
Egygyik a másiknál tzifrábban szépítve,
Prés, sajtók, és kádak szürethez készítve.

- 190 Pomona kosárba almát, tseresnyét ráz,
Flora Nympháival virágok közt tzikáz,
Ritkán Diánnának nyila szarvast hibáz:
Madarkákat lépen fog itt sok madarász.
- 191 Édes musttal tölti Bachus itt hordóját,
Nyujtja a vevőknek bora' kóstolóját,
Veres borral töltött üveges korsóját,
Gyakran Orpheus-is megfujja gordóját.¹
- 192 A völgyek árnyéka hideg kut forrással
Bővelkedik, gyémánt színű víz folyással,
A kövi halatskák itt fitzkándozással
Játszanak, Pisztrángok, mint nyíl, oly úszással.
- 193 A városok között mintegy méltósággal,
Szőke Duna vize foly tsendes habzással,
Ágokra nints osztva, van itt egy folyással,
Füleket nem sértő szép lassú zugással.
- 194 Számos terbelti hajók drága portékáival,
Meg annyi megtöltve sóval, gabonával,
Bésózott húsokkal, füstölt szalonnával,
Evedznek le rajta Hazánk sok javával.
- 195 Fekete Tengerig egészen lemennek,
Itt adnak el mindent a sok idegennek,
Ott tserélt portékát ezekre terhelnek,
Lovaktól húzatván nyereséggel jönnek.
- 196 Ő ezen Tengerbe foly-bé hét folyással,
Magas kősziklákról tajtékos habzással,
Valamint a Nilus dől hét ágazással,
Egyiptom Tengerbe kövekről zúgással.
- 197 Ollykor Királyunknak szép Hadi hajói,
Kiknek árbotz-fáján lobognak zászlói,

¹ Gordó = mélyhang.

- Széltől lebegtetnek kivont vitorlái,
 Könnyen úsznak, hátán morganak ágyúi.
 198 Valamint kotlós tyuk tsirkéit vezeti,
 Úgy tsajkák nagy száma ezeket követi,
 Ha a hadi hajó vas-matskáját veti,
 Ker letijét ennek soksága bélepi.
 199 Duna! óh te drága Neptunus magzatja!
 Szépséged Európa minden vizét hatja,
 Örvényidben magát hány Viza nyugtatja?
 Arany fővényednek drága minden latja.
 200 Nem elég, hogy Budát te úgy ékesítéd,
 Még Pest Városát-is hozzá egygyesítéd,
 Ezt hajókból kötött hiddal tellyesítéd,
 Nyelv ki nem mondhatja : őket mint szépítéd.
 201 Ez öszvekaptsolást ha fontosan nézem,
Jónathán és *Dávid* barátságát képzem,
Cástor, és *Polluxnak* szerelmeket érzem,
 Még is ditséretit eléggé nem végzem.
 202 Ez hídon sok ezren napnak lementével,
 Sétálnak és telnek örömök kedvével,
 Sok *Pyramus* játszik rajta *Thysbéjével*,
 Enyhülnek fagyossal,¹ s mandola tejével.
 203 Mesterséges tüze gyakran Vulcánusnak
 Ég rajta, de többet ég t'ze Vénusnak.
 Itt sok ártatlan szív tétetik tzinkosnak,
 Jól hívják e hidat hát Labyrinthusnak.
 204 Jubál találmányát² itt sokszor láttatja,
 Sok ezer fül lantját, sipjait hallgatja,
 Magát sok Gavalér tzifrán fitogtatja ;
 De soknak erszénnye e szelet jajgatja.

¹ Fagyos = fagylalt.

² Jubál a biblia szerint a zene feltalálója.

- 205 Pest Budánál sokkal még mostan ékesebb,
Több méltóság lakja, azért-is nemesebb,
Mulatság tárháza, mellyért is kedvesebb,
Épületeiben gazdagabb, 's fényesebb.
- 206 Bölts *Minerva* benne vette a lakását,
A Tudományoknak megnyitá forrását,
Tanulók fejére árasztja folyását
Benne helyheztetvén *Univerzitássát*.
- 207 Minden esztendőbe Bellona tábora
Szép térségen fekszik, sorban áll sátora,
Nem kémeltetik itt ágyúja sem pora,
Fegyver ropogása mint villám szapora.
- 208 Olly ékességeket Pest és Buda körül,
Lehet látni kiben lélek és szív örül,
Ha ollykor bánatba mind kettő bémerül,
Ezekre tekintvén vidámsága kerül.

ÖTÖDIK RÉSZ.

Sajnálta a Nótárius Budai útját, mivel azt gondolta,
hogy Budán ollyan régi Magyarokat fog találni, mint
valaha lakták, ollyas Dámákat is ; de reménységébe
megtsalattatván, leírja a régi Magyar öltözeteket.

- 209 Mind így vannak ezek, szemeimmel láttam,
Pest', Budát mind belől mind kívül vizsgáltam :
De hogy ide jöttem, azt már most sajnáltam,
Mert amit kerestem, itt fel nem találtam.
- 210 Vélttem, fogom látni Nemzetemnek fénnjét,
Magyar öltözetnek kiválasztott kénnyét,

- Bibornak, Bársonnak, skárlátnak a színnyét,
Siberiából jött nyúsztyját, és gerinnyét.
- 211 Véltém : mente, dolmány takarja testeket,
Skófiumból szőtt öv keríti ezeket,
Borítja hogy hoszsú nadrág szemérmeket,
Díszesíti nyusztos kalpag a fejeket.
- 212 Karmazsin, gordovány tsizma lesz lábakon,
Tigris vagy Párdutz bőr fog fügni hátokon,
Keretsen kótsag toll lebeg kalpagokon,
Bogláros pantallér ¹ tsörög a nyakokon.
- 213 Gondoltam üstökök érik a vállokat,
Kard tarsollal fogja verni a lábokat,
Buzogány, vagy Tsákány tölti meg markokat,
Ollykor hogy pántzér ing fedi bé tagokat.
- 214 Véltém, hogy ha ülnek paripa lovakon,
Igmándi, Füredi nyereg lesz hátakon,
Fetske farkú tzafrang fog fügni farokon,
Szironyos, sallangós szerszám lesz azokon.
- 215 Vagy hogy ezek lesznek Skófiummal varva,
Ezüst avagy arany boglárral takarva,
Vagy lesznek tengeri tsigák reá rakva,
Sárga, veres, és zöld szironnyal ² zavarva.
- 216 Így jártak valaha nagy híré Eleink,
Az egész világot rettentő Őseink,
Így jártak Királyink, Grófjaink, Herzegink,
Mí zászlós Uraink, mí minden Nemesink.
- 217 Hajdan ha a Dáma a hitnek lántzával
Öszveköttetetett, élt maga Párjával,
illeték *menyetske* szép titulusával,

¹ *Pantallér* = régebben fegyverdisz, kardkötő-öv volt (ném. Degengehång), ma az összefont katonaköpenyt hívják így.

² Lásd a 42. versszakot.

- Hívták Nagy Aszszonynak esztendőök múltjával.
- 218 Ez hajadon fővel, akár merre jára.
Soha ki nem mene Templomba, útszára,
Ez által adta ő mindenek tudtára,
Hogy vendég volt gyűjtve már lakadalmára.
- 219 Kötöttek hajából kontyot a fejére,
Kivarrott főkötőt tettek tetejére,
Arany lántzot, gyöngyöt a kerületére,
Gyémántos reszketőt, mennyi tsak rá fére.
- 220 Vagy hosszú fátyollal kötötték bé fejét,
De sok köves tőkkal rakták meg tetejét,
Hosszsan függött ez le, és alól tsipkéjét,
Sarka emelgette szóknája retzójét.
- 221 Alabastrom színű nyakát a Kaláris
Kerítette : Gyöngy volt, de *Orientalis*,
E mellé volt kötve még szép arany lántz is,
Zomántztzal futtatott filegrám munka-is.
- 222 Arany, avagy ezüst fonalú Biborral
Takartatott karja ; de e volt fodorral
Szépen ékesítve, rántzba vett bodorral,
Ékes volt, és ezt szem nem nézte komorral.
- 223 Módossan volt kötve karjok pántlikával,
Ujjokon volt gyűrű arany karikával,
A fülbe valójok hasonló munkával
Vala elkészítve briliánt rózsával.
- 224 Kartsu derekokon vala vál felöltve,
Melly volt a szabótól halhéljjal megtöltve,
Közepe kevésbé volt test felé dőlve,
Ugy tetszett, hogy ez van derekára öntve.
- 225 Fűzték minden színű selyem pántlikával,
Erre megént gyöngyöt két sinor sorával,
Ékesíték aztat olasz bokrétával,
Vagy balra feltűzött szép *medaliával*.

- 226 Szoknyájok Mailandba szövött kamukából
 Vala ; vagy aranyos, ezüstös Prókátból,
 Vagy bársonyból, melyet hoztak Genuából,
 Félig prémzett vala mind elől, mind hátról.
- 227 Mindenféle kötényt ezekre kötöttek,
 Gyöngyből, vagy gránátból Pártövet ¹ övedztek,
 Régenten lábokon tsizmákat viseltek,
 Nintsen *Seculuma*, hogy tzipőt ötöttek.
- 228 A kiss Asszonyok is mind így öltöztettek,
 Tsak egyedül azzal megkülömböztettek ;
 Hogy ezeknek fejek nem főköztöztettek,
 Sem hosszú fátyollal bé nem fedeztettek.
- 229 Illy öltözeteket Budán nem láthattam,
 És még magyar szót is tsak ritkán hallhattam.
 Hogy lehet ez? éppen azt meg nem foghattam,
 Ezen dolgon méltán én álmélkodhattam.
- 230 Igen szépen kértem én a Cancellistát,
 Hogy mutasson nékem Magyar Urat 's Dámát,
 Vezessen helyekre, hol ezeknek számát,
 Láthassam Hazámnak fényes ragyogványát.

HATODIK RÉSZ.

A Nótárius kérvén a Cancellistát, hogy vezesse olly helyekre, ahol Magyar urakat, 's Dámákat láthatna, elvezette őtet az Ország Házához, Komédiába, a Barátok Templomába ; előbeszéli, mit látott.

- 231 Elvezetett engem az Ország Házához,
 Éppen midőn üle Förend a Táblához,

¹ *Pártöv* v. *párta öv* = széles deréköv.

- Iffiuság állá ezeknek hátához,
Hozzá fogtak mindjárt az Ország dolgához.
- 232 Mondá: lásd most Földi! ez mind magyar Mágnás,
Amaz Cardinális, és egyszersmind Primás,
Ez Ország Birája; Personális e más,
Kiknek kultsok vagyon, mindenik Kamarás.
- 233 Tekintsed ama négy Itélő Birókat;
Többieként mint pedig tanáts adókat.
Im! azért mutatom, hogy láss Magyarokat,
Mivel Budán látni ohajta azokat. —
- 234 Nézd amott összeültt *Procurátorokat*,
De tudjad, hogy te látsz annyi farkasokat,
Roszszaabbat, mint Embert-evő Tzigányokat,
Incattust esznek ők, esznek *Actorokat*.¹
- 235 Vendég hajjal köztök, sok fedezi fejét;
Mert *o kehi onos* ² bántja a velejét,
Ezzel takarja be kiki maga fülét,
Hogy palástolhassa *Midásnak a nevét*.
- 236 Nézd a körülálló szép Iffiuságot,
Mint annyi Hazánkba felnevelt virágot,
Idővel közülök sokan az országot
Fogják kormányozni, érnek méltóságot.
- 237 Az Ország Házánál olly jól helyheztetett,
Hogy a Táblán végig két szemem nézhetett;
De alig vehettem itten lélekzetet,
Olly nagyon fájt szívem, bánatban reszketett.
- 238 Mivel kevés Mágnás vólt Magyar ruhában,
Az is már öreg vólt, ki vólt olly gúnyában,
Legtöbben valának mind németh nadrágban,
Nem magok hajokkal; hanem parókában.

¹ Incattus = alperes, actor = felperes

² O kehi onos = homályos célzás; talán számár kehe

- 239 Az Iffiúságon végig tekintetem :
 Franciák, Anglusok ezek, én azt véltem ;
 Mind ~~idegen~~ nyelven szóltak, jól itéltem,
 Tarkák, tám bolondok, ily gonddal is éltem.
- 240 Estve bévezetett a Komédiába
 Itten Urak, Dámák voltak olly ruhába,
 Mint akik játszottak, 's tántzoltak Scénába :
 Gondoltam, Testvérek, lévén egy gúnyába.
- 241 Másnap Barátoknak mentünk Templomába,
 Ugy tetszett, hogy most is a Komédiába
 Vagyok ; mert itten is voltak olly ruhába
 Mint a Komédián, tollasba, tarkába.
- 242 Mint ott nevetkeztek, itt szint' úgy nevettek
Complementirozást egymás között tettek,
 Nem oltárra, hanem hátra tekintgettek,
 Dámák Gavalérok egymásra intettek.
- 243 Gavalért pajzányan ¹ szolga öltöztette,
 Dáma magát fejr, 's pirosra festette,
 Sok közülök eztet böltsen tselekedte :
Mumiát mutatott volna máskép teste.
- 244 Mondá : Földim! többet én nem mutathatok,
 Mind télben, mind nyárban ez a ruházatok,
 Így vannak béfestve minden ábrázatok,
 Legyenek öregek, bár Iffiak azok. —
- 245 Feltettem, hogy rajtok én tsufságot tenni
 Fogok ; ha egygyenként fogok velek lenni,
 A h dra sétálni ha talállok menni ;
 De urait elsőbb fogom elővenni.

¹ Pajzányon. A *pajzán* szót G. más értelemben használja, mint a mai nyelv, de hogy milyenben, az sem e sorból, sem a 313 versszakból nem tűnik ki világosan.

HETEDIK RÉSZ.

Ebben hoszszasan előbeszéli a Nótárius, miképpen tsúfolta magok viseletekért minden Rendből lévő Magyarokat.

- 246 Módom egyszer lévén a hídon megáltam,
Egy deli Iffiút jönni felém láttam,
Talpától tetéig ötet hogy vizsgáltam,
Maskara köntösét felette tsodáltam.
- 247 Fordított kapájú sarú volt a lábán,
Hátról tsat rá varva mind kettőnek szárán,
Mint két új, oly széles Sarkantyú bokáján,
Elül vólt hasadék gombokkal plundráján.
- 248 Kurta vala az ő alsó hatzukája,
Rövid rojt vólt körül felvarva reája,
Melyén ki vólt vonyva ingének tarája ¹
Egy kis tsat vólt ezen, Ánglusnak munkája.
- 249 Felső ruhájának egy araszsza allyja
Hosszabb vólt, és rántzos ; nem vólt az aszszallya ²
Tarka vólt, mint tarka a Héjuszna mállja, ³
Szűk vólt, szorítását láttam, alig állja.
- 250 *Verd Dragon* ⁴ szín posztó Marseelbe ⁵ szövettet
Sok veres pontokkal vala pettyegetett,

¹ V. ö. fenttebb: sarkantyú tarát, 51. versszak.

² *Aszszaly*, helyesebben *aszaly* — a ruha szárnya, uszályja.

³ A hiuznak bőre.

⁴ *Verd Dragon* gyík-zöld szín. (Helyesen: verdragon.

⁵ Marseille.

- Két sorral atzél gomb volt rá helyezettett,
Párisba ez *Fraknak* megkereszteltetett.
- 251 Mint malomkö, olly nagy kalap vólt a fején
Tarka barka tollból bokréta tetején,
Karimája vólt majd hátának közepén,
De szélbe, nem tudom, hogy állott meg helyén.
- 252 Tsigásan a haja vólt felfodorítva,
Egy font hajpor vala tzopjába szorítva,
Melly is pántlikával vala béborítva,
Ugy tetsze t, *Salam*¹ van hátára hagyítva.
- 253 Megesküdtem vólna, hogy vagyon golyvája,
Ha ez nem : lesz még is valami hibája.
Gondoltam : torkának tám van *Anginája*,
Vagy keléssel tele van nyaka tsigája.
- 254 Mert hogy tekintettem ennek a nyakára,
Egy asztal keszkenőt borított ő arra,
Háromszor keríté ennek a hátára
A nyakra valóját, mint egy garmadára.
- 255 Melly szélesen szokott Zsidó *Rabinernek*,
Gallérja állani, szint úgy állott ennek,
Négy újnyira felül Gallérja íngének
Szép volt ez : mint örve a juhász ebének.
- 256 Ollyan, mint szakáts kés, függött az oldalán,
Egy horgon akasztva fellül bugyogóján.
Ez fegyvernek neve betsülettel mondván —
*Kuto*² és próbálni lehetne ezt békán.
- 257 Hozzám érvén őtet szépen köszönttettem,
És meghajtott fővel őtet üdvözlöttem,
Tsodáltam, hogy az ő feleletét vettem,
Mert viszzsont magyarúl tőle tisztelttettem.

¹ Salam, talán sajtóhiba *sallang* helyett.

² Kutó = fr. couteau, kés, oldalfegyver.

- 258 Mondám néki : Uram! szabad é szólni,
 Talán nem hibázom, ha fogom mondani :
 Hogy az Úr kötélén fel 's alá ugrálni,
Theatrumon szokott drótokon járkálni.
- 259 Mert tudom : a két tsat tsak azért van lábán,
 Hogy két szíj ezekről nyúlják lába szárán,
 Lábaik kötélhez tsatolják szaporán,
 Szent Istvány tornyán is tántzolhat azutánn.
- 260 Kalapja széle is, tudom, hogy segíti ;
 A levegő égbe nagyon emelíti.
 Köntösse ugrásban meg nem melegíti ;
 Mert elég hasgatott, sőt inkább hűsíti.
- 261 Ha eltalálja is az Úr törni lábát :
 Azt tudom, hogy soha ki nem töri nyakát,
 Mivel olly vastagon a nyakravalóját
 Kötötte, mint kötik gyermekek' pólyáját.
- 262 Mondá : te gaz ember! tudod kivel beszélsz,
 Született Magyar Gróff vagyok, tőlem nem félsz?
 Akarod : mutassam, hogy tsak estvélig élsz?
 Avagy ollyan érjen, mellyet érni nem vélsz?
- 263 Tudjad : Te Goromba! köntös a Barátot
 Nem teszi Barátnak, 's ki illyet nem látott,
 Olly ostoba, mint te : nem esmér világot,
 Nagy városba nem járt ; hanem sövényt hágott.
- 264 Módi ez, és minden Gavallér most így jár.
 Tekintsd őket itten, tekintsed Bétsben bár,
 Te ehhez nem értesz ; mert vagy ökör, számár!
 Érted-é? elmehetsz. Vigyen el a Tatár.
- 265 Mondám : Azt Gróf Uram Nagyságod! jól mondja,
 Nem csinál Barátot köntös, mellyt ő hordja ;¹

¹ Ilyen erőszakos rövidítést és helytelen ragozást meg-megenged magának Gvadányi a vers kedvéért.

- De ha nem mind Ánglus, kin van Ánglus rongyja
 Ki tehát ez? úgy-e? tsak világ bolondja.
- 266 Az egész világon aztat minden Nemzet
 Megvallya, hogy legszebb a Magyar öltözet :
 Ki Magyar 's nem hordja, más módon nem lehet :
 Hanem, hogy illy Magyar nadragulyát evett.
- 267 Módi? 's tsak azért jár így minden Gavalér,
 Olly szeles, mint Nagysád, kibén nints magyar vér?
 Kiben kortsosodva meg vagyon minden ér,
 Ez mind módos bolond : más név rája nem fér.
- 268 Gróff Uram? hogy ökröt ökröt a szarváról
 Lehet megesmérni, madarat tolláról,
 Ez Török, ez Lengyel látom gúnyájáról,
 Hogy ez magyar légyen, tudom ruhájáról.
- 269 Nagyságod, hogy Magyar, kétségem szavában
 Níntsen : de nem tudom, mért jár illy ruhában ;
 Ha azt le nem veti, és jár illy tarkában,
 Bétsbe bészaratik bolondok házában. —
- 270 Hazánkban nemzete vólt mindég tündöklő,
 Híre neve fénylett, mint fénylik gyémánt kő.
 Légyen Nagyságod is Eleit követő,
 Azt ha nem tselekszi, üsse meg a mennykő.
- 271 Ezt mondván elmentem, őt a bitófánál
 Hagytam, és sétáltam a Duna folytánál,
 Megállottam ennek éppen a malmánál,
 Tzövekekhez kötött sok erős lántzánál.
- 272 Érkezett ide is hamu színű Frakba
 Egy rendes Iffiu nagy fehér kalapba.
 Páltza vólt kezében ; de *Spádé* vólt abba :
 Fel l vad ketske szarv foglalva aranyba. —
- 273 Láttam, hogy négy óra vala négy Zsebjében,
 Kékes papirosba foglaltt könyv keblében,
Papir masé pixist tartott a kezében,

- Ollykor egy *kapriólt*¹ vetett ő léptében.
- 274 Szóltam hozzá : talám kegyelmed itt Molnár,
Mivel olyan színbe, 's fejr kalapban jár ;
De illy tzi fra köntöst béisztetni nagy kár,
Öltsön vászony kitlit, úgy is most vagy on nyár.
- 275 Felindúlt szavamon, 's kezdett ebbattázni,
Dúlt, fúlt, 's morgott, mondá : hogy meg fog
[páltázni,
Vice Ispány Fia, hogy merem gyalázni,
Urfiból Molnárrá tenni, 's lealázni?
- 276 Tudjad tök fejednek nintsen ítélete.
A Pápának Bétsbe ez vólt viselete,
Gavalérok között azolta kelete
Van ennek 's *ala Pap*² az ő nevezete.
- 277 Mondám az Urfinak : fogja bé a száját,
Vesse el pokolba e bolond ruháját,
És ne merészelje emelni páltzáját ;
Mert Lengyel nemesnek teszem a pofáját.³
- 278 Jó Úrfi! a Pápa Infulát is visel :
Az Urfi hát fejére azt mért nem tesz fel?
A fején a fejr kalap tsak olyan jel :
Hogy az Úrfit ma, vagy holnap kötözni kell.
- 279 Hogy látta, hogy kardom' markolatját kaptam,
Megnémult és én is, néki békét hagytam,
A Dunának partján tovább elballagtam,
Ez Úrfit nevettem 's magamban katzagtam.

¹ Kapriol — a ló szökellésének vagy táncolásának egy neme.

² A la pape = pápai divat; VI. Pius pápa 1782-ben járt Bécsben, hogy II. Józseffel visszavonassa rendeleteit.

³ Szótárakban és szólásgyűjteményekben nem találtam; valószínűen egyértelmű ezzel; keresztfiámmá teszek, nyakon ütlek.

- 280 A Tsászáz fürdőnek valék eránnyában,
 Látom, egy Férjfiu jön tsufos Gunyában,
 Mint pantallér¹ függött nagy korbáts nyakában,
 Ollyat mint a sonkoly, tartott a markában.
- 281 Zöld felső ruhája vala varva kurtán,
 Szűken levén szabva állott rajta nyalkán,
 Sem Németh, sem Lengyel ruha, láttam nyilván,
 Mi teremtés légyen? nem tudtam igazán. —
- 282 Hozzám elérkezvén azt mondá : hogy *bon zsúr*,
 Én ezt nem értettem, véltem, mondja : megszúr,
 Magyarúl feleltem : hogyha megszúr az Úr,
 Majd úgy feltaszítom, hogy orra földet túr.
- 283 Ne haragudj Földi! rosszat nem szólottam ;
 Frantziául néked jó napot mondtam.
 Magyar szavát hallván azon álmétkodtam,
 Ez is mint a többi, olly bolond, gondoltam.
- 284 Mondám : botsásson meg ő is, ha vétettem,
 Szánt szándékkal semmit ellene nem tettem,
 Frantzia szavait hogy balúl értettem,
 E nyelvet nem tudván azzal nem véthettem.
- 285 Kértem, hogy mondja meg nekem Uri nevét,
 Honnan való légyen születése helyét.
 És hol tanulta meg Frantziáknak nyelvét?
 Melly Nemzetnek hordja ő az öltözetét?
- 286 Kértem az mi légyen, amit tart kezében,
 Süveg é? vagy vagyon korona fejében?
 Hertzeg é? vagy légyen Posta legénységben?
 Mivel van nagy korbáts test kerületjében. —
- 287 Felelt : Kevés varjút láttál Földi! Karón,
 Nem neveltek Téged zsemlén, tsak vakarón,
 Pakrótzon hevertél, nem bársony takarón ;

¹ L. a 212. strófát

- Azért kérdéseid hangzanak olly aprón.
- 288 Az én nevem Törő : 's vagyok unokája
Híres Törő Pálnak, kinek volt hazája
Túr várossa, egész nagy Kunságnak tája
Tudja, hogy ő ki volt, s ki Familiája. —
- 289 Amelly két Frantzia szavakat szóllottam,
Többet én nem tudok, többet nem mondhattam,
Igy köszönni módi : hallottam, és láttam,
Néked is módisan jó napot kívántam. —
- 290 Ami kezembe van : neve *tsokoládé*,
Ha gyomrom meggyengül, ebből eszem : láddé!
Ollykor fröstökömöm a téjfeles kávé,
A nagy melegekben enyhít *lemonádé*.
- 291 Kurtának ¹ nevezik az én köntösömet ;
Káskétnek ² pediglen hívják süve emet,
Tsak azért keríti e korbáts testemet,
Hogy azzal pattogván lássák jó kedvemet.
- 292 *Bravó !* Törő Uram! Kegyelmed szolgálja,
Ama nagy Törőnek hát kend unokája?
Most látom : Urfi kend ; mert vagyon kurtája,
Kaskétja, korbáttsa, és tsokoládája.
- 293 Meg kell azt vallani ; nagy kend Nemzetsége,
És nagyon kiterjedt annak ditsósége,
Nemzetének tetszik kenden fényessége,
Főkép Törő Pálról jött rá díszessége.
- 294 Mert ő hóhér által kerékkal töretett,
E *Diploma* után négy felé metszetett,
Túrnak négy szegletén kerékre tétetett,
Egri György mestertől arra szegesztetett.

¹ *Kurta, kurti, kurtékli* a nép nyelvében mai napig női újjast, kabátkát jelent.

² A nép *kaskétjának, kaskétlinek* ismeri s ernyős sípkát v. ó-dívatú főköttöt ért rajta.

- 295 Hogy kend is így járjon aztat nem kívánom ;
 De ha homlokára sütik, azt nem bánom
 E szót : *Bolond !* Éppen nemmit sem sajnálom,
 Ha kendet Iloknál ¹ hajót húzni látom.
- 296 Kurta helyett bundát, jobb volna viselne,
 Nem káskétet : tsákót fejére feltenne,
 Korbáttal szántani hat ökrökkel menne,
 Tsokoládé helyett zöld sás hagymát enne.
- 297 Hogy üres gyomorral ne menne mezőre.
 Lemonádé helyett jobb volna a lőre.
 Megérem még aztat, jut kend olly időre :
 Pálinka, nem kávé lesz fröstökömére.
- 298 Hallván Törő tőlem szép *Elogiumát*
 Fámiliájának *Panegyricumát* :
 Ir lt pírúlt, többé nem hallhattam szavát,
 Elfutott, szaladott, hordta a Sátorfát.

NYOLTZADIK RÉSZ.

Tovább is előbeszélli hosszasan, miként még másokat is tsúfolt, kiváltképpen egy Magyar Lovas Kapitánnyal esett dolgát.

- 299 Magam is elmentem én innénd azutánn,
 Egy rendes Iffiu jött szemközt az útszán,
 Arany készülettel vólt rajta a dolmán,
 Szinten ollyan nadrág, topánka a lábán.
- 300 Arannyal kotzkázott öv vólt erre kötve,
 Kávé színű *Caput* dolmányára öltve,
 Függött az oldalán kard zomántzal öntve,
 Megállott mellettem Magyarúl köszöntve.

¹ *Ilok* == szerémsvármegyei község, régen *Új-lak*.

- 301 Idegennek lenni engemet megesmért,
 Honnan való legyek, mondjam meg, azon kért,
 Hogy kérdez engemet, tám azzal meg nem sért,
 Mi járatban égyek? Budára jöttem mért?
- 302 Kivánsága szerént mindent megmondottam,
 Honnan jöttem, 's miért? annak okát adtam,
 Mivel egy jó szívű embernek őt' láttam,
 Végre ezen szókra véle én fakadtam.
- 303 Jó Uram! az Égen nem látni felleget,
 Mért vett hát magára az Úr köpönyeget,
 Már sokaktól talám meg is íteltetett,
 Hogy tiszta időben hord illy viseletet.
- 304 Felelt : Ezt nem hívják Uram! Köpönyegnek,
 Hanem Kaput, vagy *Smisz* ¹ igaz neve ennek,
Comód : ² haszna is nagy van ez öltözetnek,
 Módi is és ezért tetszik is mindennek.
- 305 E könnyű, és benne sokat elrejtettek,
 Sok zseb vagy on rajta, mindent eltehetek,
 Nem szorítja testem, én könnyen mehetek ;
 Oltsó ; ha elnyövöm, hamar mást vehetek.
- 306 Mondám : Uram! Németh ha venne magára
 Magyar dolmányt evet felül a plundrára,³
 Húzna sárga tsizmát azután lábára,
 Kérem : nézhetne é nagyobb maskarára?
- 307 Többen közzülök is magok így hordhatnák,
 Ez *Comód*, ez módi : ők is azt mondhatnák,
 A világon nints szebb öltözet : tarthatnák,
 Ez oltsó, ez hasznos : arról álíthatnák.

¹ *Smisz* = fr, chemise, ing, hálóköntös.

² *Comód*, ma *komót*, nemcsak *kényelmest*, *csinos*, jelent.

³ *Plundra* = német nadrág. Az egész, különben homályos
 sornak értelme : evet v. mókús bőrről bélelt magyar dol-
 mányt német nadrágra

- 308 Úgyé? még sem venné az Úr azt magára,
Mért? azért : mert lenne tsak világ tsufjára,
Gondolja ; hogy így is nintsen az Úr arra?
Arra van : úgy tetszik, nézek *Chymerára*.
- 309 Mint magyar Gavalér, kérem, ne tsúfíttsa
Nemzetét, köntösét így ne kortsosíttsa,
Inkább a kaputját pokolba hagyíttsa,
Vagy azzal valamely *Slájjfert*¹ gazdagíttsa.
- 310 Mosolygott, 's fogadta azt parolájára,
Hogy soha kaputot nem ölt fel magára,
Magát ki nem téski világ piattzára,
Fő hajtása után elment szállására.
- 311 Ez alig mene el, ihon jött egy rendes
Hadi Tiszt, a ki is vala tekintetes,
Termete, mint nádszál szép vólt, és egyenes,
Ábrázatja tetsző, szava kellemetes.
- 312 Magas veres kalpag vala ennek fején,
Szép bokor kótsag toll nyusztja kerületén,
Vitéz kötésének rojtja feküdt melyén,
Bétsi munka vólt ez, kitetszett krepénnyén.²
- 313 Viselt Publikán³ zöld posztóból ő dolmánt,
Kit arany sujtással *Lakatos*⁴ tziifrán bánt,
Test szín nadrágján is kiméletlenül bánt,
Illik ha katona mutat kevés paizánt.⁵
- 314 Öt sorral pikkelyek, 's gomb melyét takartá,
Skófióm gombházát lántzolás zavarta.

¹ Utcai köszörüst hívtak így.

² Krepény = fr. crépine, rojt, bodor.

³ Publikán = pelikán madár; publikán szín: sárgás.

⁴ Gvadányi korában híres szabó.

⁵ Nehezen érthető sor. Majdnem azt kellene rajta értenünk, mint a *Toldi* e során: *Dolmánydu a szabó parasztot nem hagyott.*

- Sárga tsizma lábán : eztet *Sartli* ¹ varta,
 Úgy szép a katona, mint Stiglitz ha tarka.
 315 Tarka őv övedzte, tsörgött kard oldalán,
Josephus Secundus varva vólt tarsolán,
 Arany *Por depeje* ² függött markolat án,
 Egész Márst mutatott vala e Kapitán.
 316 De — halálás vétek! Kaput vólt a hátán ;
 Majd el nem ájúltam, eztet én meglátván,
 Vélttem előbb járok gyalog tenger habján :
 Min sem Huszárt lássak öltözve illy tsúnyán.
 317 Forrott bennem a vér, mérgemben reszkedtem,
 Szólljak é hozzája? magammal küszködtem,
 Hadi Tisztel magam ha perbe ereszttem :
 Majd karddal állegál ; tám éltem is veszttem.
 318 Reménységem felett, még is szerentsémre
 Megszóllit : rá esmért tsekély személyemre,
 Jó Barátom! mondá, veszed é eszedre :
 Hogy tanulni egygyütt mentünk Eperjesre.
 319 Miként ezt mondotta : magam elnevettem ;
 Mert sok pajkosságot vele elkövettem ;
 De most mint Kapitányt, őtet úgy tiszteltem,
 És hogy itt láthatom, nagyon örvendeztem.
 320 Kért, hogy kísérjem el őtet Quártélyjára,
 És maradjak nála egy kis vatsorára,
 Megköszönnén mentem parancsolatjára,
 Mindjárt fel is adtak mindent asztalára.
 321 A hadi életről szüntelen beszéllett,
 Hogy ez víg, ez nemes, ditséreteket tett.
 Sokért azt nem adná, hogy katonává lett,
 Illy szép *Uniformist* hogy magára felvett.
 322 Mondám : a hadi rend minden rendet hatja

¹ Gvadányi korában jó nevű csizmadia. ² Porte-épée.

- A többi Rendeiket, hogy Rendeik, ez tartja,
 Király Koronáját hogy fején hordhatja,
 Hadi rend tselekszi : azt kiki tudhatja.
- 323 Ha hadi rend nem lesz, Monárchák elmúlnak,
 Trónusok kőváruk, templomok lechúlnak,
 Vadságnak tüzetől Országok meggyúlnak,
 Látni fogjuk, ezek egymást közt mint dúlnak.
- 324 Nemes Rend, és ebbe sok Hertzeg, 's Gróff bélép,
 Vig, ha tagjaiban, egészséges, és ép,
 És *Uniformissát* ha felveszi, oly szép :
Delphis ¹ templomába állhatna ilyen kép.
- 325 Tovább is hallgasson, kértem, beszédemre.
 Meghallván : feleljen az én kérdésemre,
 Bánatom kiöntöm, melly áradt szívemre,
 És amelly is vagyon nem kis gyötrelmemre.
- 326 Jó Kapitány Uram! ugyan mit ítélne
 Ollya németh Tisztről, ki tsákót viselne?
 Vagy *Camizóljára* ² magyar mentét venne?
 És illy öltözetbe mindenüvé menne?
- 327 Felelt : azt ítelné, hogy bódúlt fejében,
 Bolondság maszlaga légyen velejében,
 Másképp olly viselet, hogy jutna eszébe?
 Hogy felelt, könyvezett szeme nevéttében.
- 328 Az Úrról is mondám, szintén ezt mondhatják :
 Kaputot dolmányon viselni ha látják :
 Mente Camizóltra úgy illik, tarthatják.
 Mint illik ha dolmánt kaputtal borítják.
- 329 Ha németh Tiszt kardot tarsollyal magára
 Köttne : egész világ menne tsodájára.
 Sok huszár Tiszt köti így azt kaputjára :
 Itt is világ hát néz maga bolondjára.

¹ Helyesebben : Delphi. ² Camizól = mellény, újjas.

- 330 Nádasdi, Károlyi ha feltámadnának,
 Így öltözve Huszár Tisztet ha látnának :
 Kérdem, akkor ezek hogy mit tsinálnának?
 Nem mást : hanem megint újra maghalnának.
- 331 Avagy a kaputját lehasogattatnák,
 Lábtól egész nyakig ötet vasaltatnák,
 Regementjeiktől pokolba hajtatták,
 És úgy mint bódúltat őt' *cassiroztatnák*.¹
- 332 Külső Monárkáknak az ő Huszárja ,
 Magyar Huszárinknak tsupán tsak majmai,
 Még is magyarabbak azoknak gúnyai,
 Mentéket viselnek, nintsen kaputjai.²
- 333 Kapitány Uram! hát tsúfot nemzetéből
 Ne tégyen maskarát szép öltözetéből.
 Ha talán kóságnak ³ nyelt bé mótellyéből :
 Végyen *Laxativát*,⁴ hajtsa ki testéből.
- 334 Vesse le kaputját, kösse egy póznára,
 Tegye ki kölessel vetett táblájára :
 Meglátja, hogy lészen ez nagyobb hasznára,
 Verebek nem fognak soha szálni arra.
- 335 Vélttem, a Kapitány rám fog neheztelni,
 Ezen szókért talán másra is fog kélni :
 Vitéz ember, tudtam, lehetett hát félni,
 Hogy dirib darabra ne találjon tépni.
- 336 Látam, kirántotta kardját hüvelyéből ;
 De hogy nem haragszik, kitetszett szeméből,
 Mosolyog ; nem mérges, kiláttam színéből,
 Tréfásan megijeszt, azt véltem, jeléből.
- 337 De ágyról kaputját hirtelen felkapta,

¹ Elcsapatnák. ² *Gúnyai, nincsen kaputjai* vers kedvéért elkövetett erőszakosságok.

³ Kóság ; bizonyára sajtóhiba *kórság* helyett, a mely a régiebb nyelvben mindenféle betegséget jelentett. ⁴ Hajtószer.

- Kardjával felölről allyáig hasgatta.
 Nem tett szabó ezen illy vágást, hogy szabta,
 Mondá : soha rajtam nem léssel ebatta.
- 338 Ezt látván a székről felugrottam, keltem :
 Nyakába bor ltam, őtet megöleltem,
 Tsókoltam 's örömtől könyveket ejtettem,
Te Deum laudamust végre éneklettem.
- 339 Amiket mondtam, mind igaz, rá tére,
 Fogadta, hogy meddig lesz benne a vére,
 Magyar ruhán kívül más nem jön testére,
 'S általa több motsok nem száll nemzetére.
- 340 Több tiszt Urakat is, mondá, fogja kérni :
 Reményli is, hogy el fogja aztat érni ;
 Hogy ő kérésére reá fognak térni,
 Németh szabó nekik köntöst nem fog mérni.
- 341 Ujjonnan is kértem, hogy ha igaz hive
 Hazájának, és ha vagyon magyar szíve :
 Ne engedje, érje azt kortsosság íve,
 Megrontsa, és légyen annak büdös nyüve.
- 342 A Bakter kiáltott tizenkét órára,
 Késő vólt, borúltunk egymásnak nyakába.
 Szeméből gördültek könyvek artzájára,
 Hogy bútsúzott, én is majd fakadtam arra.
- 343 Szállásomra menvén már kiki nyűgodott,
Morpheusnak édes álmában aludott,
 A szomszéd ház padján egy Bagoly húhogott.
 Mint Borz olly tsúfosan némelykor szuszogott.
- 344 Azért is sokáig én el nem alhattam,
 Hol jobbra, hol balra magamat forgattam :
 De *Endemiótól*¹ végre elnyomattam,
 A falhoz fordúltam, és úgy felvirradtam.

¹ *Endymion* a görög mithologia szerint örök álomba süllyesztett ifjú.

KILENTZEDIK RÉSZ.

Ebben előbeszéli, hogy a Tabánban a Rátz Birónak temetésén lévén, az mint ment véghez. Azon nap este Pestre a Bálba általmenvén, leírja a Bál házát, abba miket látott, mint vatsorált, egy Maskarába öltözött öreg Úrral miként bánt, mind addig mi történt ottan, miglen a szállására aludni ment.

- 345 Másnap ünnep lévén *Sessio* nem vala :
 Hanem a Rátz Biró Tabánban meghala,
 Fekete posztóval egész háza fala
 Bévólt vonyva ; mivel gazdag ember vala.
- 346 Hallván, temetése hogy pompásan lészen,
 Sok Pap, sok *Kalugyer* álna immár készen,
 Maga a *Vladika* hogy majd *Slusbát* ¹ tészen,
 Sok nép már megtölté udvarát egészen.
- 347 Ott voltam ; de annyi szakálos Rátz Papot
 Egygyütt még nem láttam ; tsak itt tizenhatot,
 Láttam egygyet köztök fél szemére vakot,
 Melly a füstölőhöz leg először kapott.
- 348 Sok Temjént kanállal ez a tűzre vetett,
 Mellytől is hirtelen oly nagy láng gerjedett,
 Hogy hosszú szakállán végig elterjedett,
 Vállaira fésült haja is perzsedett.
- 349 A vak Pap kiáltott ; mert a láng égette,
 Perzselte artzáját, és fejét felette ;

¹ Kalugyer = görög keleti szerzetes, vladika = görög keleti püspök, slusba = görög keleti istentisztelet, mise.

- De sok Kalugyerek álván ő mellette,
 Kitől hogy lehetett, őt' úgy segítette.
 350 Egygyik szentelt vizet öntött szakállára,
 Másik *Pluviálét* borított hajára,
 Sokan nagy könyvekkel tsapkodtak vállára,
 Elolták a lángot még is utólyára,
 351 A vak Papnak elmúlt az *Authoritása*,
 Tek ntetes vala szakálla állása,
 Nem vólt darab földön e szakálnak mássa,
 E' vólt az ő dísze, az ő *gravitássza*.
 352 Most a temjén lángja ezt tsutává ¹ tette,
 De hamvát a Rátzság seprette, 's felszedte,
 Ennek kis *dóssissát* kiki a mint vette,
Amulétum helyett nyakra függesztette.
 353 Két vén Rátznével ő elment szállására ;
 Sok olajt felkentek ezek az állára,
 Lángtól felhózagzot sebes artzájára,
 Szakál, 's bajuszsztától maradt tarlójára.
 354 Más Pap állott ennek leg ottan helyére ;
 De ez már vigyázott a füstölőjére,
 Ez is szakálos vólt, tartá aztat félre,
 Hogy ha láng lobban fel, ne érjen melyére.
 355 A *Vladika* hozzá fogott a *Slusbához*,
 Papság, *Kalugyerek* a sok térd hajtáshoz,
 Számtalan *Hospodi pomiluj* mondáshoz,
 A sok Atyafiság pedig a síráshoz.
 356 Mesterek, Deákok itten énekettek,
 A testnek yakorta hajtásokat tettek,
 Mellyet is a Papok szüntelen füstöltek,
 És sok szentelt vizet arra kizsebeltek.
 357 Láttam rokonyságát, és a gyermekeit,

¹ Csuta == suta.

- Vén Atyjok artzáját tsókolni, 's kezeit,
 Szóval megköszönni jó téteményeit,
 Drága *Tátát* mondván, hullani ¹ könyveit.
- 358 E *Ceremoniát* amint elvégezték,
 A testet szent Mihály lovára feltették,
 A temető helyre fáklyák közt kivitték,
 Koporsóját sírnál itten bészegezték.
- 359 Sirját is a Papok szüntelen füstölték,
 Körös körül szentelt vízzel azt öntözték.
 Testét a sír-ásók sírba eresztették,
 Földet reá vágván, azzal bétetézték.
- 360 Az egész rokonság megtsókolván halmát,
 Mély fő meghaj ással kérték a *Vladikát*,
 Hogy másnap lelkéért tartson *Lythurgiát*,
 Elmentünk, meglátván ezen *Tragoediát*.
- 361 A temető helyről többekkel mint mentem,
 Egyszer jobb oldalom felé tekintettem :
 Egy rendes iffiú megy, látom, mellettem,
 Hogy tsintalan lehet, azt észre vehettem.
- 362 Hozzám szóllott, 's mondá, de szólván nevetett :
 Uram ez a vén Rátz, ki eltemettetett,
 Leg alább is öt száz köből bab az lehet,
 Amennyit ő, míg élt, olajjal megevett.
- 363 Ha estve házánál fogják lakni torát,
 Láttam, vittek oda sok ezer *Pruszkorát*,²
Bozsenitzát, az az ketske bak sódarát,
Kalugyerség, Papság majd fogyasztja borát.
- 364 Jó *Sclavoniai* erős *Rakiában* ³

¹ Bizonyára sajtóhiba *hullatni* helyett.

² Pruszkora helyesebben *proszkura*, misekenyér, szentelt pogácsa; bozsenika = füstölt vagy szárított kecskehús; rác és örmény ételek.

³ Rakia = égett bor.

- Lesz részek, mert fogják inni azt héjában ;
 De csak tor ez, és nem lesznek olly vigságban,
 Amint még ma estve leszek én a Bálban.
- 365 Gyakorta halottam én már e szót : hogy *Bál*,
 De nem tudván, mi az, a dolog miből áll,
 Vélttem, hogy ott mindent ingyen kiki talál,
 És hogy a sült galamb ember szájába száll.
- 366 Kértem az iffiat : a Bál hogy hol leszén ?
 Mond : hét *Elektornál Pesten*,¹ hol már készen
 Minden vagyon, 's ki ki mit akar azt téssen,
 Játszik, tántzol, a mit kíván, iszik-észen.
- 367 És hogy ez kezdődik estve nyóltz órákor,
 De a mikor tetszík, mehet kiki akkor,
 A Nagy Urak jönnek majd csak nem fél éjkor,
 Vatsorájok után hamarébb is ollykor.
- 368 Feltettem magamba, hogy én is elmegyek,
 A *Bál* mivoltáról hogy tanulást vegyek,
 És annak javában, hogy én részes legyek,
 Úgy sem tudom, már ma egyebet mit tegyek.
- 369 Három fertályt ütött épen tíz órára,
 Hogy Dunának értem *Pest* felől partjára ;
 De itten nem tudtam, mennyek melly útszára,
 Ahol találhassak a Bálnak házára.
- 370 Sípólva jött mellém egy peretz eladó,
 Ettől kértem : hol van hét *Curfürst* Fogadó?
 Mondá : ez útszán menny, majd megmondja *Echó*!
 Mert ott már a Bálban zeng a muzsika szó.
- 371 Úgy is lett ; ment menvén, a fülembe hatott
 Trombita, dob, sípok, hegedű hallatott,
 Az útsza fáklyáktól világosított,
 Sok a hintók előtt szolgáktól tartatott.

¹ A hét *vdlasztó* : pesti híres vendégfogadó.

- 372 Amint kapujának alatta megáltam,
Itt azon iffiút véletlen találtam,
Ki a temetésről vélem jött, 's hogy láttam,
Hozzá menvén, néki jó estvét kívántam.
- 373 Kértem, vezessen 'el engemet a Bálba,
Ahol az tartatik, azon Palotába,¹
A szokást nem tudom, hogy mennyek vaktába,
Peleskén nem láttam bált én, sem Szathmárba.
- 374 Felvezetett ; látom az első ajtónál
Hogy két *Granatéros* fegyverben strázsán áll ;
Itten a folyosón egy kis asztalkánál
Ült egy vastag Német rakás papirosnál.
- 375 Hozzá vitt, és mondá : itten kell fizetni
Bilétért két *Rénes* forintot letenni,
E nélkül semkinek bé nem lehet menni,
Alkunak nints helye, annak meg kell lenni.
- 376 Így hát négy forintot mi ketten letettünk,
Egy kis papiroskát ezért én, 's ő nyertünk.
Nem ért az egy krajtzárt ; hogy annyit fizettünk,
Tsodáltam, Iffiú mondá : már mehetünk.
- 377 A Palota előtt egy tornáztot érvén,
Ült itt is egy Német, ki *Bilétünk*' kérvén,
Oda adtuk néki, és tőle eltérvén,
Bémentünk, már többé senkitől sem félvén.
- 378 Bent lévén, mint bálvány, egybe megállottam,
Szemeim meredtek, a szám feltátottam,
Hogy *Elysiumban* légyek, azt gondoltam,
Paradítsomnak is e helyt állítottam.
- 379 A tántz Palotának szép volt bólt hajtása,
Mellyen festve vala *Trója* pusztulása,
Helenának az ő elragadtatása,

¹ Palota = nagy terem.

Párisnak öröme, Genius' szállása.

- 380 Pallérzott *Kristyából* tizenkét lámpások,
Benne sorba függttek, nagy vólt ragyogások ;
A viasz gyertyáktól esett villámlások,
Szememet sértették a sok sűgáraszok.
- 381 Fala oldalain két sorral függttek
Tűkőrös lámpások, mellyekbe tétettek
Két két viasz gyertyák, kiktől úgy fénylettek,
Mint a gyémánt fénylik, mellyt gyűrűbe tettek.
- 382 Ezek között olly jól helyheztette függtt
Tizen két nagy tűkör, oly fortéllyal tsűggtt,
Ellenűtésektől ¹ Palota kettűdzűt ;
E szembe tűnésre szem nézni nem gyűzűt.
- 383 Vóltak szép zűld Fenyűk falra kötűztette,
Ágokon Madárákák fészke helyheztette,
Portzellán fazékok virággal tétette ;
Tavaszt mutatott ez, mind úgy vólt illetve.
- 384 All végén ² egy karba harmintz muzsikusok
Hallatták magokat, mind *virtuosusok*,
Ezeknek olly kegyes vala a *Tónusok*,
Hogy *Syren 's Nympháknak* tartotta őket sok.
- 385 E szép muzsikától a Palota zengett,
Tántzosnak lábai alatt padlás rengett,
A *Tactust jól* ették ; mert az egyre tsengett,
Sok Magyar sarkantyű iften pengett, bengett.
- 386 De hogy tekintettem én a Tántzosokra,
Nézek Ördűgűkre, vagy is Angyalokra,
Nem tudtam, hogy vetém szemem' gűnyájokra,
Irtűztatű tsűfos úkor ³ lárváljokra.
- 387 Egygyiknek görbe vólt őrra, nagy vólt szája,

¹ Fényvisszaverés, visszasűgárasz.

² A terem végén.

³ Úkor ; szűtárákban nem találtam.

- Másiknak hímlős volt sok görtstől artzája,
 Félig fehér, félig fekete pofája
 Volt soknak, másoknak matska volt formája.
- 388 Ki göböt magának a hátára tsinált,
 Kinek, mint egy tzipó, a melyje úgy kinn ált,
 Ki kaponyát tett fel, mutatott ez halált,
 Tetszett, hogy emberből itt Ördöggé sok vált.
- 389 De voltak ellenben sok szép öltözetek,
 Aranytól, 's ezüsttől gazdagok, nehezek,
 A Dámák' nyakai, fejek, és a kezek
Brilliántal tele; égtek, mint tűz ezek.
- 390 A tántzok többnyire állá keringésből,
 Forgó szél port mint hajt, olyan tekergésből,
 Gondoltam viradtig sok meghal ezekből,
 Guta következik a fej szédülésből.
- 391 Az én iffium is közöttük fetregett,
 Egy tsinos lyánkával, mint többi keringett,
 Izzadt volt, mondotta, mindjárt vesz más inget.
 Ugy is tett, hogy éppen tsuf tántznak vége lett.
- 392 E tántz után leült a székre mellettem,
 Mindjárt inni akart; de azt nem engedtem,
 Nagyon meghevült volt, azért ítélhettem,
 Ha iszik, *Hectikát* nyér, attúl féltettem.
- 393 Kérdém: Uram! ugyan mi a neve e tantznak?
 Mert egyszer keringős hogy lett ökröm, annak
 Szint ilyen tántza volt, mint itten forganak,
 Az is tsak keringett, itten sem ugranak.
- 394 Felelt: Uram! hívják eztet *Voltzerisnek*.¹
Voltzin; kallót téssen, 's természete ennek
 Szüntelen forгани, mint malom keréknek,

¹ A német *Walzert* érti G. e táncon; a szó etimológiáját nem találta el, mert a *Walzer* neve a *Walze*, henger, walzen, forog szavakkal rokon, nem pedig a *Walke* (kallózás) szóval.

- Kalló tántz ez tehát, melybe keringenek.
- 395 Hidje az Úr nékem, hogy léssen az nagy kár,
Hogy ha el nem megyen, egy *Voltzerist* nem jár,
Ama Dáma olyan könnyű, mint a madár,
Vigye el ; mert látom, hogy tsak az Urra vár.
- 396 Uram! bolond gombát még soha se ettem,
Mint a bódult marha, nem is keringettem ;
Ha tántzoltam, tehát igaz tántzot tettem,
Mellyből a fejembe szédülést nem vettem.
- 397 Inkább ehetném én, és inkább ihatnám,
Hidje el azt az Ur, mint sem tántzolhatnám,
Kitől kéne kérni, ha aztat tudhatnám,
Azon lennék, hogy azt én megszólíthatnám.
- 398 Erre az iffiú megfogá kezemet,
Egy oldal szobába vezete engemet,
Kért, hogy vígan légyek, mutassam kedvemmet,
Mindjárt enyhíteti szomjóm' 's éhségemet.
- 399 Egygyet kiált : *Kelner !* hát mindjárt itt termett,
Szép fehér köténnyel egy fiatal Német,
Németül szól vele, nem tudott más nyelvet ;
Nekem mondá : az Úr mostan mindjárt ehet.
- 400 Egy kis asztalkát ez gyorsan megterített,
Ezüst villát, és kést, kanalat készített,
Mint a 'kő,'¹ olly fehér zsemlyét tányérra tett,
Mellyet szép *Damaska*² keszkenyővel fedett.
- 401 *Somlai* bort hozott egy jó *Boutellával*,
Másba pedig vizet, 's pohárt hamarsággal,
Ezüst gyertya tartót szép viasz gyertyával,
Gondoltam : hogy eszem bezzeg ma pompával!
- 402 Hozott ezüst tsészét, mely vala fedeles,

¹ Bizonynyal sajtóhiba, *hó* helyett.

² *Damaska* = damaszk szövet, kamuka.

- Apró árpa dara volt ebbe a leves,
 Tzitronyos vólt ; mivel valék igen ehés,
 Mind megettem, nékem vólt ez igen keves.
- 403 Leves után hozott egy ezüst tálatskán
 Igen rendes étket, kitálalva tzifrán,
*Ragu*¹ *ist das*: Kelner én hozzám így szólván ;
 Megrágom, feleltem, sógor, jó fogam van.
- 404 Vagdalt étel vólt ez, 's vala foghagymával,
 Nem kellett ehez kés, ettem azt kalánnyal,
 Meglehetős vólt ez, mert vólt szalonnával,
 Mint foghagymás kolbász, olly vala szagával.
- 405 Tsak hamar bėjőve más ezüst tálával,
 Ezen vólt sült kappan fennyű madarkával,
 Olajos, etzetes, fejes salátával,
 Mondám : jobb vólna ez, Sógor, szalonnával.
- 406 A' Kappanhoz ugyan Magyarosan láttam,
 Egészem megettem, tsak a nyakát hagytam,
 A' madarkát évén, tsak ujjaim nyaltam,
 Azért mint kappanon, ezen úgy nem kaptam.
- 407 Jól lakván, a boros *Boutellát* felvettem,
 De a bort pohárba koránt sem töltöttem,
 Sőt a számtól aztat addig el sem vettem,
 Üres fenekére még nem tekintettem.
- 408 Ezt látván a kelner, *ist gut?* aztat kérdé ;
 Mondám : bizony ist gut, de üres már, ládd é!
 Azért lódúlj! újra töltsd meg ezt hallod é,
 E vized' magadnak tarthatod : tudod é?
- 409 Hozván más *Boutellát*, előmbe letette,
Contratántzt iffiú amint elvégzette,
 Hozzám jött s mellettem magát pihentette,
 A Kelner, eszem é *Austrigát?* kérdete.

¹ Ragout, francia szó.

- 410 Nem tudtam hogy mit mond, és mi az *Austriga*
 Mondám : ma nints *Péntek*, nem kell nékem tsiga,
 Iffiú nevetve mondá : az *Austriga*,
 Jó Uram, tengeri állat ; és nem tsiga.
- 411 Ha úgy vagyon, hozzá ; hozott egy tányérral ;
Tzitront is hozott ő, mert eszik *tzitronnal*,
 Rá nézvé, nem tudtam, mint bányak én azzal,
 Késsel nyúljak hozzá, avagy tsak marokkal.
- 412 Tányérról én egygyet hirtelen felkaptam,
 Majd kitört a fogam, hogy belé haraptam,
 Fogam között felnyílt, bent mi van, hogy láttam
 Hogy ez nyálas, nyúlós, mint taknyot tsodáltam.
- 413 Dolgom' az iffiú felette katzagta,
 De hogy kell ezt enni, nékem megmutatta,
Tzitronnak a levét reája tsafarta,
 Nem előbb, tsak mikor már habzott, felnyalta.
- 414 Maga nékem egygyet szépen elkészített,
 Nyeljem le tsak frissen, arra kényszerített,
 Mondá : hogy már láttam, ő azzal hogy mit tett,
 Láttam is, mert akkor ő már tizet megett.
- 415 Id'adá, és aztat hirtelen lenyeltem,
 Tajtékos levét is mind felhörpönttettem,
 Alig volt gyomromban, már is azt ítéltam,
 Hogy *Kólika* jön rám, mellytől nagyon félttem.
- 416 Úgy tetszett, nyeltem le nem mást, ha jég tsapot,
 Érzettem, hűl gyomrom, rágásokat kapott,
 Gondoltam nehezen érek én más napot ;
 Tán szükség is leszen hívatatni Papot.
- 417 Izzadtam, zöld ltem, hol pedig sárgultam,
 Nagy undorodástól majd hogy nem ájultam ;
 Be fog fagyni gyomrom, azon is búsúltam,
 Nehezen pihegtem, és csak alig fújtam.
- 418 Látván az iffiú nagy változásomat,

- Majd leszakította, úgy rázta órromat,
 Dörgölte tsömöröm' az egész hátomat,
 Verejtéktől törle gyakran homlokomat.
- 419 Nagy nehezen mégis én magamhoz tértem,
Somlai boromat adja ide, kértem.
 A *Boutellát* itt is fenéig kimértem,
 Mellytől mindjárt régi egészségem'értem.
- 420 De meg is esküdtem a nagy *Jehovára*,
 Hogy soha nem nézek én az *Austrigára*,
 Kívánom én aztat azoknak fogára,
 Akik pöknek, nézvén a nyers szalonnára.
- 421 Ezek így történvén a tantz palotába
 Kimentünk s megvontam magam egy szuglyába.
 Látok egy vén Urat lenni *Maskarába*,
 Iffian öltözve, de nem volt *Lárvába*.
- 422 Szemöldökét e vén béfeketítette,
 Ősz haját hajporral vastagon hintette,
 Artzája rántzait pirosra festette,
Parfumírozva volt mind ruhája s teste.
- 423 Rózsa színű selyem vala öltözte,
 Vont arany paszomány annak prémezete,
 Mint *Laufernek*,¹ úgy volt egész készüllete,
 Egy iffú dámát fel s alá ve ette.
- 424 Hajlongott mellette, Angyalának hitta,
 Mint egy hús esztendő, szívét ez úgy vítta,
 Ha ez a *Kávét* keverte, úgy itta,
 Tsúfság volt mit nem tett ezen *Susannita* ²
- 425 Hogy mellettem elment, lihető, megesmért,
 Hogy idegen legyek ; magyarul arra kért,

¹ Laufer == fullajtár.

² Susanita ; czélzás azon három vén emberre, akik a bibliai mondabeli Zsuzsánnát bűnre akartak csábítani

- Hogy tántzolni menjek, de mindjárt méreg ért,
 Azért így szólottam hozzá, hogy felém tért :
- 426 E Dáma az úrnak talán Unokája?
 Nem lehet : Hitvese légyen, vagy mátkája,
 Mert nagyattyát mutat már az Ur formája,
 Rántzai tetszenek, bár festett artzája.
- 427 Valamint a tüztől puskaapor fellobban,
 Vagy kit Mennykő megüt, hirtelen lekoppan,
 Ez is sok szitkokkal én előmbe dobban,
 Szidott ő, szidtam én őtet annál jobban.
- 428 Végtére azt mondtam : halja ked nagy Apó?
 Kedhez az iffiú Dáma már nem való,
 Hogyha Kempis Tamást olvassa, leszen jó,
 Mert fogytig ha így él, elviszi a *Manó*.
- 429 Dörmögve mellőlem ő elsompolyodott ;
 Mondá, hogy eszemben vagyok tébolyodott.
 A Dámája láttam, hogy elmoso v dött,
 Ő is, azt jól tudom, hogy így gondolkodott.
- 430 Mint borul folyhótól a szép napnak fénye,
 Ugy rútúlt e véntől a Dámának kénye,
 Inkább tetszett néki ennek az erszénye,
 Mint sem ezen vásott természetnek vénje.
- 431 Ezek így történnén, én megszólítottam
 Az iffiat, néki ezeket mondtam :
 Né yet már elütött az óra, hallottam,
 Haza megyek, a más éjjel sem aludtam.
- 432 Hanem a vatsora árát megfizetni
 Akarnám, ha tudnám, mennyit kell letenni,
 Nem sok vólt, tán sokat nem fog érte venni ;
 Tudja meg : *Kelnerrel* tud ő beszélni.
- 433 Kérdezvén a *Kelner*t, az egybe így felelt,
 Nem sok, tsak hat arany ; a hideg majd kilelt,
 Mondám : hogy kevés bort adott, kevés ételt,

- A Török földjén sem hallottam ily vételt.
 434 Mondá az iffiú : az Ur tsak héjába
 Beszél, mert a dolog így vagyon a Bálba,
 Itt mindent, aki mit téssen a szájába,
 Drágán kell fizetni, nints mód alkujába.
 435 Kivettem az erszényt, de a szívem vérzett,
Kelnernek hat aranyat fizetvén, rám nézett,
Schon gut, azt mondotta, de búm lett tetézett,
 Fejem aranyimért fájdalmakat érzett.
 436 Mindjárt megesküdttem, s feltettem magamba,
 Soha még én élek, hogy nem megyek Bálba,
 Mert hat aranyakért tíz hétig *Szathmárba*
 Lett volna, mint borom, mint ¹ sült, főtt a tálba.
 437 Ott hagytam én a Bált, és haza siettem,
 De az aranyimat el nem felejthettem.
 Ágyamra bús szívvel magamat vetettem,
 Átkot *Austrigára*, s *Kelnerre* ejtettem.

TIZEDIK RÉSZ.

Ebben előbeszéli haza menvén mit beszéllett a Cancellistával, és hogy a helybe Pestre által menvén, ott miket látott. Melly után Magyar Dámákkal némelly helyeken összeakadván tsúfos öltözetjekért azokkal mint bánt, miként tsúfolta, hosszasan előadja, mind addig, miglen szállására feküdni haza ment.

- 438 Cancellista Földim béjött a szobába,
 Hát még is te fekszel, azt mondá, az ágyba?

¹ Másutt a *mind*-et használja Gvadányi *mint* helyett; itt *mint* foglalja el a *mind* helyét.

- Gondoltam, valami estél galibába,¹
 Éjtszaka nem szoktál te késni héjába.
- 439 Földi tsak magammal vólt bajom, mondottam,
 Mind előszámláltam, hol és kikkel vóltam,
 Bálba *Austrigától* hogy én majd meghóltam,
 A Gavallérokát én miként tsúfoltam.
- 440 Földi! még valahol téged' meglódnak,
 Hogy ha békét nem hagysz nékik, megindítnak,
 Egy medvére ha sok kutyákat uszítnak,
 Levonják; téged' is egyszer megsimítnak.
- 441 Mondám: ha most nem vólt bajom, már nem
 Nehezen is leszek többé én ő vélek, [félek,
 Akarom, hogy tudják: rólok mit ítélek,
 El sem felejtnek űk, míg benne lesz Lélek.
- 442 Már ezentűl dolgom lészen a Dámákkal,
 Piperéssen lépő szép kis Aszszonykákkkal,
 Rántzokat titkoló tubákos Banyákkal,
 Alacsony rendből is szűlt hajadonykákkkal.
- 443 Délelőtt minden nap az Ország házához
 Mentem és leűlvén űrak a Táblához,
 Halgattam, mint fogtak az Ország dolgához,
 Figyelmeztem, hogy ha fogtak nagy munkához.
- 444 Dél utánn majd mindég kimentem sétálni,
Curiosus vóltam mindeneket látni,
 Dámák is sétálnak, ha Nap szokott szálni,
 Akkor majd lesz módom azokat *vexálni*.
- 445 *Pestre* általmentem, hogy ottan láthassam
 Vadak viadalát, s magam mulathassam,
Hetznek hiják; miből áll ez, megtudhassam,
 Othon a Biráknak, mit láttam, mondhassam.

¹ A magyar szórendet ennyire elferdíteni még Baróti Szabó Dávid sem engedte meg magának.

- 446 Láttam, hogy tizenkét pántzéros kutyával
 Vívott egy Oroszlány ; de hármat farkával
 Agyon sújtott, egygyet az első lábával
 Megnyomott, hogy béle kijött párájával.
- 447 Még is ölte volna tán mind a kutyákat,
 De hogy hánytak reá sűrűn *Rakétákat*,
 El nem szenvedhetvén a sok tűz szikrákat,
 Elszaladt, rá vonták a vasas táblákat.
- 448 Ez után jöve ki egy nagy izmos Medve :
 Vén volt ez, játszani nem is volt nagy kedve ;
 De még is fel vólt ez haragra gerjedve,
 Mert sokszor kutyáktól vólt már megijedve.
- 449 *Hetz* mester négy ebet reája botsátott,
 Egygyet ezek közül pofon ez úgy vágott,
 Hogy tíz lépésnyire tőle karikázott,
 Egygyet megölelvén, bűdöst abból rázott.
- 450 Más két szelindekek füleit ragadták,
 Szegény fáradt medvét a földre levonyták ;
 De a *Hetz* legények megszabadították,
 Szokott barlangjába bé is botsátották.
- 451 Botsátottak osztán egy nagy szilaj bikát.
 Négy közzül hol egygyet, hol a másik kutyát
 Ugy felhajigálta, mint felhányják labdát,
 Egy megdöglött, ezen általdöfte szarvát.
- 452 Ujra friss két kutyát reá eresztettek,
 Ezek füleire hogy rá tsemeszkedtek ¹.
 Megtartá ; mind bika, mind kutyák reszkedtek,
 És azért is vele már nem veszekedtek.
- 453 Vízet az ebeknek öntöttek fejére,
 Szalada mindenik a maga helyére,
 Így lett a bika ment ; de folyt füle vére,

¹ Csemeszkedik == csimpajkózik, belekapaszkodik

- Ez is, hol tartatik, oda visszatére.
- 454 Játszottak azután több apróbb vadakkal ;
De kevés mulatság vala már azokkal ;
Ideje gondoltam, van, hogy asszonyokkal
Kezdem el *Hetzemet*, különös módokkal.
- 455 *Hetz* helyből kimenvén, megálltam az utszán,
Jöttek a sok Dámák onnan egymás után,
Sok színű ruhákban öltözve nagy tzifrán,
Valamint a harkály, vóltak olyan tarkán.
- 456 Egygyikének éppen, aki mellettem ment,
Bodrosan a haja fél réfre állott fent,
Ez zöld pomádéval vastagon vala kent,
Hogy dombosan álljon, tettek alája lent.
- 457 Egy arasznyi villa tökkel ¹ felhalmozva
Vala a *Tupéja* ² s bé vala porozva,
Mint egy görög-dinnye hátról vólt dombozva,
Széles görbe fésű tartotta tsomó va.
- 458 Két sor gyöngy *Tupéján* keresztül kötözve,
Tollakból bokréta bal felől feltözve,
Másli pántlikából, mely tarkán vólt szöve,
Feje tetejére vólt bokrosan füzve.
- 459 *Briliántos* hajtők ragyogtak a fején,
Hasonló *Kaláris* nyaka kerületén,
A fodrán keresztül állt' szúrva a melyén,
Vólt kis arany *Spádé*, gyémánt vólt tetején.
- 460 Tsodálatos színű vala a gunyája,
Mint szány-talp, görbe vólt két szárnya formája,
Ez alatt hasonló színű vólt szoknyája,
Mint fűrész, kivágva kék elő ruhája.
- 461 Aranynyal kiva'rott vala tzipellője,

¹ Tök == tük.

² Tupé == fr. toupet, bodrozott haj.

- Mint hajó vitorla, nagy volt legyezője,
 Zsebéből kitsüggött fehér keszkenyője,
 Lépett, mint barázda friss billegtetője.
- 462 Természet azonba' úgy rá árasztotta
 A szépség formáját, hogy azt tékozlotta,
 Sok *Gavallér* szívét ez felgyulasztotta,
Appetitussától, s álmától fosztotta.
- 463 Most is hárma ötet láttam kísértette,
 Amely legtzifrább volt, jobb karján vezette,
 A más előtte ment, és kiterjesztette
*Paraszolját*¹; képét a nap nem érjhetette.
- 464 Harmadik *Sapó pá*² körülötte sétált
 Mint bébitz a hanton, olyan formán ugrált,
 Szeles volt, azért is, ha beszélt, kiabált,
 Tzigány hideg³ törte, reszketett, ha megállt.
- 465 Egy tzifra kávéház a Duna hidjánál
 Vagyon : és én szebbet nem is láttam annál,
 Kérdés : ha nem szebb é Vénus templománál?
 Tele volt, azért is álltam ajtajánál.
- 466 Ezen szép Dáma is ide elérkezett ;
 Hogy bé nem mehetett, azon nevetkezett,
 Más Dámákkal fogott ajtón által kezét :
 De tsoda! *ki légyek*, magyarul kérdezett.
- 467 Fejemet tsóválva meghajtam magamat,
 Megmondám : ki légyek s Budára utamat
 Mért tettem, és így elbeszél én dolgomat,
 Halgatta, de észre vette tsodáltomat.
- 468 Azért is szép tiszta magyarsággal szóllott,
 Mért tsóváltam fejem', arról tudako ott,
 Talán álmélkodást személyje okozott,

¹ Napernyő.² Chapeau bas - levett kalappal³ Czigányhideg törte = hideg lelte.

- Kért mondjam meg, arra engemet mi hozott?
 469 Tévék lépéseit, tekinték lábára,
 Fél arasztnyi hosszú tzipője tsatjára,
 Annyi magasságú rá varrott sarkára,
 Tsodáltam, hogy léphet, nem állván talpára.
 470 Vele vólt két inas, jáger, egy laib Huszár :
 Ha gorombán szóllok, fejem majd pórul jár ;
 De megbátorkodtam, szóllok, mert arra várt.
 Ha lehordanak is, az előttem kis kár.
 471 Szólltam, hogy tsodáltam, én mindjárt meg-
 [mondom,
 De kivel van szóllni, szerentsém kell tudnom,
Aeticát ¹ tanultam, az is legfőbb gondom,
 Hogy azt általhágni ne adassék módom.
 472 Mondá : Magyar grófnak vagyok felesége,
 Septem Virátusnál van ennek tisztsége,
 Gróf vólt eleinek minden Nemzetsége,
 Hidjem el, nints ebben senkinek kétsége.
 473 Jó hogy megkérdeztem, Nagyságod ki légyen,
 Hárúlt vólna máskép fejemre nagy szégyen,
 Haragot ellenem Nagyságod ne végyen,
 Megvallom, mit véltem, velem bármit tégyen.
 474 Azt gondoltam, hogy a méltóságos Grófné,
 Mivel Hetzbe láttam, légyen Hetz mesterné,
 Avagy komédiás, hogy legyen tántzosné,
 Ha a nem : *Operán* első énekesné.
 475 Elkatzagta magát, és eztet mondotta :
 Nótárius Uram! ezt hogy gondolhatta?
 Több Dámák is vóltak a Hetzbe, láthatta,
 Tsupán én felólem ezt hogy állíthatta?

¹ Ethika : erkölcsstan ; itt : illemtan.

- 476 Feleltem : Nagyságod egy olly jeles Dáma,
Kin tetézve nyugszik a szépségnek halma,
Páristól adódni illenék az alma
Inkább Nagyságodnak, bár vette Helena ;
- 477 De illy öltözetbe mért jár, nem tudhatom,
Köntösinek színét én meg nem foghatom,
Szabásának párját nem láttam, mondhatom,
Fársáangi Maskara : másna'k nem tarthatom.
- 478 Mint a Tsányi torony ¹ úgy áll elől haja,
Tudom, van fejének horgas töktől baja.
Hátról a dombjába férne egy méh raja,
Nem dagad illy nagyon a Balaton zaja.
- 479 Mivel életembe én illyet nem láttam,
Tudja meg Nagyságod, hogy eztet tsodáltam
De azután sokkal jobban álmélkodtam,
A midőn magyar szót Nagysádtól hallottam.
- 480 A Hetzbe egy Dáma sem vólt illy irombán,²
Illy varott ruhába, illyen nagyon tarkán.
Hogy is gondolhattam vólna mást az után,
Illy különöst látván Magyar Grófnén s Dámán.
- 481 Tudja meg Kegyelmed! most az új világba,
Illy módi öltözet jött bé a szokásba,
Másképpen öltözve semmi tár aságba
Egy Dáma sem mehet, csak éppen *volánba*.³
- 482 A ruhámnak színét hívják *Kaka Dűfén* ⁴
Ezt hordja a Dáma, ha iffiú s nem vén,

¹ E szólást nem találom a szótárakban, talán azt teszi :
félre dőlve, előre hajolva.

² Irombán = tarkán, cifrán.

³ Volán = fr. volant, bodor, bodros ruha.

⁴ Kaka Dűfén = fr. caca du dauphin, sárgás-zöld,
régében igen kedvelt szín; a *kuklikó* : coquelicot (pipacs).
Gv. kakastaréjszínnek magyarázza : l. 491. verszak.

- Pántlikám *kukliho* szín fejem tetején,
 Hadi Tisztek *Fines*¹ látnak a kis *Spádén*.
 483 Nem mint Tsányi torony, de *alla Persien*,²
 Van bokrozva hajam magosan s mereven;
 Hátról azért dombos, mert fekszik fejelkén,³
 És ez neveztetik *Sinyonnak*⁴ a nevén.
 484 Méltóságos Grófné! a Felséges Isten
 Tsak azt a világot, mellyben élünk itten,
 Teremté, hogy újabb volna lehetetlen,
 E szó : hogy *új világ*, nálam érthetetlen.
 485 Az ó, nem hallottam, mikor enyészett el,
 Hogy az új világnak így adattasson hely.
 Uj Mózes sem támadt, uj teremtés könyvvel,
 Tán csak az ó lesz új az új köntösökkel.
 486 Uj világot nem tész mind ezen viselet,
 Az óba áll a sok megesztelenedett,
 Kiket kalmár, szabó, varga, frizér nevet,
 Hogy kiki módiért tőlek sok pénzt vehet.
 487 Az egész portéka, mellyből a módi áll,
 Olly gyenge, mint harmat, vagy tavaszi fűszáll,
 Hasad, szakad, ha tsak lépve Dáma sétál,
 Másnap megint új kell, ha lészen estve bál.
 488 Ha el nem szakad is, de többszer fel enni,
 Más nap nem illik így felöltözve lenni.
 Megszűnt ez a módi, kalmárhoz kell menni,
 A módi szabónak kell új munkát tenni.
 489 *Volán*? ezt nem értem, magyarul mit téssen,
 Talán repülésből eredetet vészen,
 A szárny talp jó havon, majd egy ollyat téssen,

¹ *Fines* = fr. finesse, finom czélzás, csín, csíny.

² *A la Persienne*: perzsa módra.

³ Fejelke = fejalj, vánkös, párna.

⁴ *Sinyon* = fr. chignon, álhajból való konty.

- Nagysád is szállani tán van mindég készen.
- 490 *Kaka Dűfén*¹ színe : de büdös ez a szín,
Ezt magán viselni nem öröm, hanem kín.
Frantzia fogakon festődjön ettől ín,
Mivel Hertzegjeknek testéből foly e kín.
- 491 Pántlikája színét nevezik *Kukliho*,
Vallyon lehet-e már ennél ostobább szó?
Kakas taré szín ez, de így hívni nem jó,
Azért *kuklikónak* mondja minden bohó.
- 492 A kis *Spádé Finést* a hadi tiszteknek
Mutat : más *Spádéjok* vagyon ám ezeknek.
Vigyázzon Nagyságod! ezek sebet tesznek,
Ha egyszer a szíven győzedelmet vesznek.
- 493 Hidje el Nagyságod! ébren vannak s készen,
Ha Actaeon a Gróf, majd szarvassá leszen,
Sopkopf lesz belőle, melly nagy szarvast téssen,¹
A dagadt erszény is meglöhadást vészen
- 494 Ditső Eleinek mint volt a ruhája.
Nagysád Kastéljának minden palotája
Képeken mutatja, mint vala formája :
Kérem minden képre, tekintsen reája.
- 495 Sok szép *Székulumok* immár elhaladtak,
Mellyekben egyforma öltözetbe jártak ;
Gyönggyel és bíborral azok borítottak,
És soha a majmos módikon nem kaptak.
- 496 Vont arany, vagy ezüst vala a ruhájuk,
Sok féle drágakő rakatott reájok ;
Igaz, hogy sokba tölt illy drága munkájok ;
De nagy Grófnék voltak, illet ez hozzájuk.
- 497 Nem volt e tékozlás, sőt vala gazdagság,
Ebből egymás után részesült leány-ág,

¹ Sopkopf, talán Schöpskopf = ürüfej, bárgyu ember.

- Megmaradott nálok mind kints, mind méltóság,
 Nem vólt e víztajték, hanem állandóság.
- 498 Nagysád is ha visel ilyen öltözetet,
 Minden megesmérí, Gróf ágyból született,
 Az egész világtól vészen tiszteletet,
 El is távoztatja a bal ítéletet.
- 499 *Török, Mogoly,¹ Persa, Chinai* aszszonyság
 Melly légyen, esmérni lehet ; állandóság
 Viseltekben vagyon ; nem bánják, hogy óság,
 Hogy nem is szégyenlik, tőlük nagy okosság.
- 500 Kérdezze Nagyságod akármely nemzetet,
 Frantiát és Anglust, Olaszt vagy Németet,
 Hogy a Magyar Dáma hord melly viseletet ²,
 Szép é az? Jól tudom, vesz illy feleletet :
- 501 A nagy Jupiternek az ő Felesége,
 A midőn kívánta, kitessék Felsége,
 Kitessék testének épsége, szépsége,
 Így öltözött ez fel, e vólt ditsősége.
- 502 Nagyságod testének minden portzikája,
 Természetnek remek s legnemesb munkája,
 Lybanusnak ³ nintsen illyen Tzédrus fája,
 A tavasznak sem nyílt soha szebb rózsája.
- 503 Esedezem azért, hogy illyen tsúnyában,
 Ne járjon illy tsúfos, idegen tzundrában ;
 Mert Angyali szépség van Magyar ruhában,
 Mint Grófnét tisztelni fogják e gúnyában.
- 504 Ezek után magam' meghajtottam mélyen,
 Bútsúzván kívántam, hogy sokáig éljen,
 Minden szavaimat, kértem, jóra véljen,

¹ Bizonyára sajtóhiba *mongol* helyett.

² Erőszakos inverzió.

³ Libánon hegye.

- Tovább így ne járjon, az Egektől féljen.
- 505 A Laib Huszár, ki őt akkor kísértette,
 Másnap velem összeakadt s beszéllette,
 Hogy Grófné szavaim' mind megjelentette
 Grófjának ; kinek is tetszetek felette.
- 506 Mondá : ezen Magyar jó Izraélita,
 A ti dolgotokat éppen nem simíta ¹,
 Haza buzgósága őt arra indíta ¹,
 Igazság mondásra Magyar vér buzdíta, ¹
- 507 Mind szent írás amit mondott és valóság,
 A Magyar Dámákban nintsen állandóság.
 Mindnyájoknak tetszik a módi és újság ;
 A tegnapi ruha, és Ura már óság.
- 508 Minden öltözetje gyenge mint pókháló,
 A szél elszaggatja, más napra nem való ;
 De e, mivel módi, már szép és igen jó.
 Tzinkossa is mondja : *forzsok par Gyro.* ²
- 509 Ezen dibdabságnak mégis meg kell lenni,
 E nélkül *Kszelsoftba* ³ bé nem lehet menni,
 A szegény Urának mit van, mit nints tenni,
 Bár sok ezreket k lt, még is meg kell venni.
- 510 Mondá Grófné: szívem, magam megesmérem,
 Hogy ezek így vannak, azért kendet kérem
 Szeressen mint eddig ; mert fogyjon el vérem
 Ha úgy öltözködöm, mfg halálom' érem.
- 511 A Huszár beszédjét amint elvégzette,
 Hogy ezek így voltak, hittel petsételte.

¹ Mind három ige tárgyasan volna ragozandó.

² G. maga így magyarázza az elferdített francia szavakat
 (talán: fort joli, par Dieu): *isten látja, hogy szép, helyeseb-*
ben: isten bizony, nagyon szép.

³ Gesellschaft: társaság.

- Az öröm könyveit két szemem ejtette ;
 Mert annak crejét szívem nem rejthette.
- 512 Mondám : én Istenem! adj több ilyen szívet,
 Hazájához annak s köntöséhez hívet,
 Engedd : ne érezzen idegen korts nyívet,
 És mást ne viseljen, hanem Magyar mívet.
- 513 Örültem : *Ciceró, Cátalina* ellen
 A *Curián*, hogy nem szóllott élesebben
 Mint én a Dámáknak. Most hoztam eszekben,
 Hogy járnak? melly undok, melly rút öltözetben?
- 514 Innét alig ötven lépéseket tettem,
 Más Dámával itt is hamar szembe lettem.
 E mi nemzet légyen? ki nem esmérhette,
 Öltözetéből is azt ki nem vehettem.
- 515 Tett nagy kék kalapot forgátsból fejére,
 Tsodáltam,*mely magos, nézvén tetejére,
 Tsatolt négy galándot bársonyból ő erre ;
 Mert atzél tsat varva vólt ezek végére.
- 516 Vélttem : vasasoknak nézek dobossára,
 Két réz dobót tenni mint szoktak lovára,
 Két valami úgy vólt kötve oldalára,
 Rázódott, hányódott minden mozdultára.
- 517 Gondoltam én azt is, hogy Görögné leszén,
 Két iszákja vagyon, mellybe holmit téssen ;
 Itt most vásár leszén, azért jött olly készen,
 Mije van, eladja, Bétsben majd mást vészen.
- 518 De látván, utánna mindenütt sarkába,
 Megy lakáj, öltözve szép liberiába,
 Hogy Görögné vólna, nem lehet ; híjába,
 Dáma ez ; bár ő van illy tsúfos ruhába.
- 519 *Tzinóberrel* festett vala két ortzája,
 Kitetszett, hogy e nem természet rózsája ;
 Legszebb vólt a nála, hogy kitsiny vólt szája

- És hogy rendén állott rajta a ruhája.
 520 Hátról fügött haja, három ágba fonyva,
 Farára ruhája pántlikával vonyva,
 Sok rántzot ejtett ott rakásra, mint ponyva.
 Éppen ott állott meg, hol vólt latzi konyha.
 521 *Tractértől* kifuta egy Tiszt nagy sebesen,
Complimentumokat hányt néki rendesen,
 Beszéltek magyarul egymással ékesen,
 De miről? Ők tudták ; mert szólltak tsendesen.
 522 A Tiszt megtsókolván kezét, visszatére,
 De én álmélkodva néztem személyjére,
 Ruha szabására, és annak színére,
 Mint főtt rák, olly színre béfestett képére.
 523 Felém fordúlt s mondá : Jó Uram! ked hallja :
 Uj kaput a borju amiként tsodálja,
 Tudja meg : nem vagyok aszszőnyságok allja,
 Mért tsodál ked engem, kérem, okát vallja?
 524 Meghajtvá mondottam : mit türem, s tagadom,
 Ki légyen? én ámbár aztat nem tudhatom,
 Öltözőjét s annak színét tsodálhatom,
 Mi féle találmány ; mert meg nem foghatom.
 525 Bár eleget néztem s nézek is reájok,
 Nem tudom, tsipéjén mik légyenek azok.
 Réz dobok-é? avagy hernáztból ¹ iszákok?
 Abrakos tanyisztrák, avagy üres zsákok?
 526 Ha! Ha! Ha! Katzagott s felette nevetett,
 No, tett ked ruhámról, mondá, itéletet!
 Ada ked holmimnek szép nevezeteket,
 Bizony, az ördög is nevetné ezeket!
 527 No nem neheztelek mégis kegyelmedre ;
 Mert együgyű ember szát tát illyenekre,

¹ Hernác = szövet vagy posztóféle.

- Tsak rása szoknyákra,¹ fátyol főkötőkre
Nézett eddig szeme, nem módi szerekre.
- 528 Ki légyek, ki kednél oly nagy tsodát téssen,
Reménylem, ha szóllok, mindent észre vészen,
Megmondom s tanítom, hogy ha illy helyt léssen,
Ne bámuljon többé ; mint illik, úgy nézzen.
- 529 Magyar Bárók voltak régtől én őseim,
Haza fő hivatalt viseltek Eleim,
Amelyeket bírok, számos szép értékim,
Mind rólok maradtak jószágom, s kintseim.
- 530 Borsod vármegyében jöttem e világra,
Míg böltsőbe voltam, estem árvaságra ;
De jutottam mégis oly jó tótorságra,
Ki gyűjté javamat szép szaporaságra.
- 531 A Notter Dámáknál² én felneveltetem,
Hogy idő jártával hajadonná lettem :
Pozsonyba Urammal én megesmérkedtem,
Kinek is tsakhamar Felesége lettem.
- 532 Az ő nemzetje is, mint az enyim Báró,
Consiliarius, és Táblához járó,
Tesaurarius is, vagy Király Kints Záró,
Fiatal és tanult, míg többeket váró.
- 533 *Anglész* neve vagyon én öltözetemnek,
Kupidó has színnek, hijják színét ennek
Új szín ez, drága is, azért nints mindennek
Érti-é kend mindent, amit mondok kendnek?
- 534 Amellyeket nevez ked dobnak, iszáknak,
Neveztetnek azok mindentől *Bufánnak*,³
Szükség ezt viselni minden Aszszonyáságnak,

¹ Rása szoknya — vászon szoknya, rázsa — félvászon.

² Notre-Dame-Apácák.

³ Bufán = fr. bouffant, ruhapuff, ruhadudorodás.

- Nyugvó Kanapéja ez ám két karjának!
 535 Ég szín kalapomat Angliából hozták,
 Arra a négy tsatot ugyanott dolgozták,
 Ezen költséget a Dámák okozták ;
 Ma *Grand* módi, tegnap bár azt nem hordozták.
 536 I ten Pesten, Budán élek nagy világban,
 Ahol mindenféle módi van szokásban,
 Ma cz ruhába' van Dáma, hólnap másban,
 Ezt tselekszem én is ezen társaságban.
 537 Reményilem, hogy tudja már Familiámat,
 Tudja hogy mi színű, hogy híjják ruhámat ;
 Sok volna számlálni *Genelógiámat*,¹
 Azért nem fárasztom kendért többé számat.
 538 Nagyságod szavait mind jól megértettem,
 Bár együgyű vagyok, fejembe bévettem,
 Hogy el ne felejtsem, szentül azt feltettem,
Prothocolumomba béteszem, végzettem.
 539 Mint víz a szavai folynak vóltaképpen ;
 Soha sem *perorált Cicero* ekképpen,
Gotsed ² *professorné* nem szólt ilyen szépen,
 A *Kuffantók* ³ közzé béillene éppen.
 540 Tudom, régi jeles a familiája,
 Vak Bélától vagyon ennek *Diplomája*,
 Tsak kár, hogy Nagyságod velejének tája
 Kereng, s *káputjának* vagyon nagy hibája!
 541 Azon négy Anglus tsat annak kerületit,
 Szükség, hogy szorítsa minden szegleteit.
 Hogy el ne szalaszsa Nagyságod az eszit,
 Szaladó félben van : mutatja jeleit.

¹ Genelogia, helyesen *genealogia*.

² Gottsched mult századi híres német tudós és író neje,
 a ki maga is jelentős szerepet játszott az irodalomban.

³ Kuffantó = kufár, kofa.

- 542 Vékony forgátsból van a két kalap szöve,
Hasonló forgáts van alatta a főbe,
A Dunának szele van most nagy erőbe,
Elragadja, s szórja tétül a mezébe.
- 543 *Kupidó has hús szín* ruhája és Anglész,
Ugyan azért hibás kalap alatt az ész.
Bétsbe a bolondok háza már régen kész,
Ki abba Nagysádat zárja, jobbat nem tész.
- 544 *Kupidó hasának színét* jól esméri?
Tán Nagyságod hasát e szín gyakran éri?
E mostani világ módijának béri,
Sok ezer a szabó, illy ruhát melly méri.
- 545 Illenének majmok azon két Buffánra,
Az egyike a jobb, más bal oldalára,
Így vólna *Grand* módi menni az útszára,
Hadd nézne a világ *Láma* ¹ óltárára.
- 546 Mint kutyák Buffánján azok szolgálának,
Ha tántzolna nagysád, azok ugrálnának,
Ha nevetne, ők is majd vigyorognának,
Puklit ha tsinálna, bukftettyet hánnának.
- 547 Így tenne Nagyságod bezzeg nagy világot!
Ilyen módot sem Pest, sem Buda nem látott!
Ítélsz meg : tenne melly nagy okosságot?
Én is azt kérdezem : érti é Nagyságod?
- 548 Hidje el Nagyságod! maga nemzetségét,
Hogy így jár, mentskolja Hazáját, Nemzetét,
Tsúfítja szépségét és deli természetét,
Vesse le, *Szcénába* ² való öltözetét.
- 549 Ha úgy jár, amint járt nagy Familiája,
Lészen ezzel Nagysád más Dámák példája,

¹ Láma tulajdonkép: dalai láma = tibeti főpap.

² Színházba.

- Ha mondja, hogy e most a módi mustrája,
Mind így fog öltözni, elmúl maskarája.
- 550 Illyen *Salermusnak*² az ököskolája,
Okosság, böltsesség minden regulája,
Azon egygyűgyűnek mondja eztet szája,
Aki mindég, míg él, lesz Nagysád szolgája,
- 551 Elmentem s megálltam a híd tulsó végén,
Ahol egy szép sátor állott a bal felén.
Ebben sok sétáló mulatgatott kedvén,
Egygyik *Lemonádét*, másik fagyost kérvén.
- 552 Magam is bémenvén, néztem a zöld sátort,
Leültem és kértem magamnak megygyes bort,
Mellettem sok Dámák ültek, fogtak egy sort,
Nyúgodtak ; mert gyalog nézték ők a tábort.
- 553 A szélső mellettem Pamarantsot evett,
Olly eleven, s friss volt, mint ágon az Evet,
Ha ment, mint a *Pipis*, olly lépéseket tett,
Mint tzukros gerlitzé nevet, úgy nevetett.
- 554 Fiatal személy volt és olly szép, mint Júnó,
Piros ábrázatja, kezei mint a hó,
Karján ült egy gyapjas *Bolonézer* kutató,
Olly szép fekete volt, mint fekete holló.
- 555 *Bizsu* volt a neve, mert úgy szóllítgatta,
Mint egy kis gyermeket, szint úgy ápolgatta,
Undorodtam látván, miként tsókolgatta ;
Főkép mikor száját ettől megnyalatta.
- 556 Kalapja volt ; azon volt sok olasz virág,
Hasonló munkából szép zöld *Cziprus* fa ág,
Testén öltözete lebegett, s vala tág,
Illyen tsúfos szabást ritkán látott világ!
- 557 Rózsa szín tafota volt felső ruhája,

² *Salermus* = *Salerno* ; ott volt a középkornak leghíresebb orvosi egyeteme.

- Hátan ez úgy állott, mint Mojzes táblája,
 Rövid volt, s két karján rántzott volt munkája,
 Viola színű volt ez alatt szoknyája.
- 558 Füléből lefügtek hosszan arany lántzok,
 Bodrok melyje körül állottak, mint sántzok,
 Számlálhatatlanok voltak itt a sántzok!
 Gondoltam : lotyognak ezek, ha jár tántzot!
- 559 Láttá, hogy én rajtam van Magyar öltözet,
 Magyarúl szólíltá s imígyen kérdezett :
 Honnan való az Ur? rég é hogy érkezett
 Pestre? Úgyé, T. bort látni igyekezett?
- 560 Magyar szavát hallván, nagyot sóhajtottam,
 Megmondám ki legyek, s magam meghajtottam.
 De ő is ki légyen, tudni óhajtottam,
 Mondja meg, hozzája nyájasan szólottam.
- 561 Ne sohajtsa az Ur, mondá, hanem hallja,
 Itélő Mesternek vagyok én Leányja,
 Granatérosoknak Bátyám Kapitánya,
 A másik vármegyénk első Vicé Ispányja.
- 562 Az Ursulináknál, Kassán neveltettem,
 Én hat esztendővel Klastromba tétettem ;
 Taval tizen hármát éppen hátra tettem,
 Ide Szüleimhez hogy vissza vétettem.
- 563 Mondám : bódog Szülék, kik ilyen magzattal
 Bírnak ; illy választott gyönyörű alakkal,
 Mellyen természetnek éke van halmokkal,
 Erkölsök tengere rá áradt habokkal.
- 564 De gondolatimban én nagyot vétettem,
 Mert a Kis Aszszonyról én aztat itéltem,
 Ma a *Theátrumon* Flóra lesz, azt véltem,
 Mivel illy *komikus* ruhába szemléltem.
- 565 Vagy talán *Diánna*, mert kutyát tart karján ;
 De tegez, és nyilak nintsenek oldalán,

- Hold világ sem látszik felől, a kalapján ;
 Nem Diánna, inkább *Syrén* lészen talán.
- 566 Nem vagyok én Flóra, *Syrén*, sem *Diánna*,
 Mosolyogva mondá, nevem még is Anna,
 Gondolja! Nemzetem Theátrumra adna?
 Szép értéke lévén, ilyenre juttatna?
- 567 Spányiol Országból jött ruhámnak neme,
 Azért is Dámák közt e nagy módi leve,
 Mindenike hordja : *Karakó*¹ a neve,
 Tág, azért is tőle nints a testnek heve.
- 568 Virágos kalapja minden Kis Asszszonyinak
 Vagyon ; mert e nyárba ellent vet a napnak,
 Szép is, és könnyű is ; azért azon kapnak,
 Jó Uram! hát lássa hasznát a kalapnak!
- 569 Drága Kis Asszonykám! mind ezeket látom ;
 De még is, mint bűnöm', azokat utálom,
 Megvallom, hogy nékem nints nagyobb halálom,
 Mintha Magyar Dámát így lenni találom.
- 570 Minden Török Dáma jár tsak törökösen,
 Nemzete köntösét hordja örökösen,
 Éppen ezen okból tartsa is betsesen,
 Más Nemzet ruháját utálja erősen.
- 571 A Magyar öltözet legszebb, leg nemesebb
 Nints Nemzet, amellynek ruháj ékeesebb,
 Nints így felöltözött Dámánál díszesebb,
 Kiterjesztett farkú Páva sem kényesebb.
- 572 Hogy a kalap könnyű, 's nap ellen igen jó,
 Nyárba híves, nem is nehéz a *karakó* :
 Hidje el Kis Asszszony! ez mind *persvásió*,
 Mind Maskara biz' ez, task fársángra való.

¹ *Karakó*, a nép máig is ösmeri s női otthonkát, kabátot jelöl vele.

- 573 Ha magyarba járna, senki sem kérdezné,
 Ki ez, ki olly tsúfon van? tán énekesn' ?
 Magyar Kis Aszszonyinak minden megesmérné ;
 A lévén, hogy így jár, azt kiki ditsérné.
- 574 Hidje : ha magára Magyar ruhát vészen,
Eszther Királynéhez hasonlónvá lészen,
 Szerelem hagymászsza elfogja egész zen
 Sok Gavalér' szívét ; nem egy beteg lészen.
- 575 Mondá : no jó Uram! mindjárt haza megyek.
 És Szülőim előtt majd letérdepelek,
 Megmondom, hogy többé illyet nem viselek,
 Reménylem, hogy tőlek engedelmet nyerek.
- 576 Menyjen, Kis Aszszonykám! az Isten segélje,
 Hogy meg ne engednék, azt éppen ne vélje ;
 Tsak kérem, ezeket hogy öszszemetélje,
Karakóját nyelje el pokol veszélyje.
- 577 Elment a sátorból, én is kísétáltam
 A Rudas Fördőig, 's amint ott megálltam,
 Felém jönni én egy személyt hogy megláttam,
 Ezt a töb' i között leginkább tsodáltam.
- 578 Nem tudtam felőle ítéletet tenni,
 Férfi é? Aszszony é? nem tudtam kivenni.
 Ez *Hermafrodita*, gondoltam, fog lenni,
 Ki légyen? mi légyen? melléje kell menni.
- 579 Vereses *Tintuchból* ¹ vólt Főkötő fején,
 Fél réf hoszszaságú *másli* az elején
 Olly nagy, mint egy szita, vala kerületén,
 Vége, mint zsúp, függött hátának közepén.
- 580 Homlokán letsügte hordta nyírett haját,
 Sok foga vólt híja, há nyitotta száját,

¹ Tintuch, tintuk, régebben használt, a népnél máig fennmaradt szó = fátýolszóvet (tülltuch).

Öregség' rántzai gödröztek artzáját,
Börzsenynyel festette e vénség' hibáját.

- 581
- Ha vigyorgott 's nyitá két hitván agyará :
Hinnynogni gondoltam Barátok' szamarát.
- 582 Férfi öltözet vólt többi öltözete ;
De még is gondoltam, hogy Asszony lehet é ?
Szava is olyan vólt, ha szóllt, vagy nevete ;
Legyezőt kezével a nap ellen vete.
- 583 Magos, száraz vólt ez ; véltem, látok halált,
Majd feldőltem, hogy rám lehelleni talált,
Olly büdös vólt szája ; hozzám közel is állt,
Magyarúl köszöntött, és tabákkal kínált.
- 584 Megköszöntem ; 's mondja : jaj be elfáradtam !
Bálba vóltam, mindég tántzoltam, vígadtam,
Igaz kedvem szerint magamat mulattam.
Egész éjjel tsak egy órát sem aludtam.
- 585 Mondám : Anyám Asszony ! tán Szent Gellért
Mulatott ez éjjel, 's tántzolt a tetején ? [hegyén
Igen köhög ! úgy é *catharus* van melyjén ?
Purgátiót, kérem, végyen be idején.
- 586 Bezzeg nem kellett több ! mert ezen *Xantippe*
Szidott, motskolt : haját inajd fejemről tépe,
Kiönté testére mérgét az ő lépe,
Hydrát, *Basiliskust* mutatott a képe.
- 587 Te gaz ember, bolond ! azt mered mondani,
Hogy Sz. Gellért hegyén vóltam én mulatni ?
Ahol Boszorkányok szoktak csak vígadni,
És még *Anyám Asszony* hozzám úgy szóllani !
- 588 Hús esztendőös vagyok, még is öregnek vélsz,
Tudod é : Te díb dáb ember ! Kivel beszélsz !
Megmutatom néked, hogy mit téssen a félsz ;

- Mert magad erőddel földről majd fel nem kélsz.
- 589 Megijedtem, dúlt, fúlt e mérges Pandora,¹
 Mint mérges pókának ² függött kánya orra,
 Féltem : ha Boszorkány, majd tör engem porrá,
 És juttat kínok közt végső halál torra.
- 590 Azért szépen kértem, hogy ne haragudjon,
 Ezen szavaimon úgy fel ne induljon,
 Engesztelődjön meg, és haragja múljon,
 Nem méltó a dolog, az rt könyve húljon.
- 591 Mondám : ő tsak azért tetszett nékem vénnek,
 Mert tsúfos ruhája teszi ötet ennek,
 Ketretz főköttöje szépségét fejének
 Eltakarja, azért tetszik ő ilyennek.
- 592 Te ostoba! Módis Főköttöm nem ketretz,
Furó ³ — Köntösömnnek neve, melyt te nevetsz,
 Falusi dőre vagy, te ehhez nem értesz,
 És tsak kitsiny ember, pokolba elmehetsz.
- 593 Tudjad, Szegeden vólt Bíró az én Atyám,
 Itt, az Harmintz adón ⁴ *Contralór* a Bátyám,
 Postán Író Deák Uram : özvegy Anyám.
 Engemet titulál egész világ : *Madám*.
- 594 *Szervitör Treziümb* ⁵ mondám, drága Madám!
 Nem tudván, ki légyen, nem vétettem talám,
 Illó Titulussát, hogy én meg nem adám,
 Vigyázok ezentúl, hogy ne hibázzon szám.
- 595 Tudom már : melly nemes, melly nagy nemzetsége,

¹ Pandora, az a mithologiai alak, aki *Pandora* szelenczé-jét hozta ajándéku az emberiségnek ; a hasonlat nem találó.

² Póka = pulyka.

³ Furó = fr. foureau, női köpeny.

⁴ *Harmitz adón* = harminczadon ; vagy sajtóhiba, vagy Gvadányinak tudákos etimológiája.

⁵ *Serviteur très-humble* = alázatos szolgálja.

- Bátyjának, Urának hogy jeles tisztsége,
Téntatartó, penna tízimere szépsége,
Posta sípot fújni tud Ura készsége.
- 596 Hogy tsak húsz esztendő : azt mondja a Madám!
Multiplícáltatik ha háromszor e szám,
Úgy elhiszem : máskép, beste Apám, Anyám,
Nem hiszem én, mert lesz tízzel is több talám.
- 597 *Furó* a ruhája? Sok esztendeje múlt,
Azólta a Hóld is számtalanszor újjúlt,
Sokszor a zöld fáknak levele is lehúlt,
Mióta a Madám ilyen dologhoz nyúlt!
- 598 Jobb volna, jó Anyó! térne ked eszére,
Tintuch helyett kötne fátyolt a fejére,
Furó helyett mentét öltene testére,
És Bál helyett menne inkább vetsernyére.
- 599 Héjába festi ked már rántzos artzáját,
Héjába tsipkézi zsugorodott száját,
Héjába póltzolja két melyje tzapáját.¹
Öszvefőzte vénség' dere már pofáját.
- 600 Jobb volna, hogy ha ked olvasót tsörgetne,
Vagy ülne guzsalyhoz, és orsót pergetne,
Magyar öltözetén senki sem nevetne,
Nem világ tzégére, de példa lehetne.
- 601 Ez vólt a szent letzke ; *ú Dió* már Madám!
Akarom, szívemen ami vólt, kimondám,
Örvendem, ha erét kednek megtalálám.
Ott hagytam ; de még is magamat meghajtám.
- 602 Bóldog Isten! ezen pokol *Megérája*,
Mint nem szidott, mennyi átkot mondott szája,
Tsipás vólt mint Lia ; ² de szeme szikrája

¹ Capa = fischleder, bőr.

² Lia = Lea, Jakab első felesége.

- Tűz vala, méregtől zöld vólt két pofája.
 603 Elmentem ; utánnam kiabált, és morgott,
 Néhány fogaival mérgesen tsikorgott,
 Hányta, vette magát, mint szélvész, úgy forgott,
 Epéjétől gyomra, és a hasa korgott.
 604 Tsak hamar elértem én a szállásomat,
 Nevettem, meglátván Földim 's Pajtás mat,
 Tettem vatsoránál én *Discursusomat*,
 Dámákkal folytattam mint *Processusomat*.
 605 Mond a *Cancellista*: Te nagyon szurkálod,
 Gavalérok', Dámák' módiját piszkálad,
Flegmájokat egyszer ha vesztek, meglá od
 Melly *Labyrinthusba* magadat találod.
 606 Földi! már több dolgom ő vélek nem lészen ;
 Mert gondolatimat kiöntém egészen,
 Tám benne beszédem *impressiót* téssen,
 Sok áll artzás módi végső *vállét* vészen.

TIZENEGYEDIK RÉSZ.

Lefeküdven a Nótárius a Szobájába, éjtszaka az utszán
 lármát hall, felkelvén regvel, látja tele lenni néppel az
 utszákat, és mindeneket lát nyughatatlanságban lenni.
 Béjövén a Cancellista a szobájába szomorúan jelenti
 nékie, hogy Török háború vagyon ; erre ő a Duna híd-
 jára fut, itten egy nagy Úrra akadván, e megbeszéli
 nékie, mért vagyon a Török háború. Leírja, mit látott
 a Duna hídján. Megijedt, haza készül. Eladja zsufa
 fakólovát egy Kapitánynak. Aztat is leírja, mint
 viselte magát, hogy a Kapitány próbáltatta.

- 607 Ezzel én Földimnek mondék jó éjtszakát,
 Amellyben én háltam, bézártam a szobát,

- Morpheus* botsátván szemeimre álmát,
 Aludtam ; de néha hallék még is lármát.
- 608 Más nap, látván, *Titán* feljött szekerevel,
 Bélepte a földet ragyogó fényjével,
 Felkeltem ágyamból ; hát város népével
 Az útszák megtöltek, 's nem voltak békével.
- 609 Földim béjött hozzám, láttam, hogy szomorú ;
 Ijedve ezt mondja : Háború! Háború!
 Jön a Török sűrűn, mint égen a ború,
 Majd viszi a népet, legyen bár mely korú.
- 610 Illy hirtelen dolgon nagyon álmélkodtam ;
 Azért a Dunának hidjára futottam,
 Ottan egy nagy Úrra hogy reá akadtam,
 Örültem, hogy tőle mindent megtudhattam.
- 611 Mondá : Uram, tudjad a fényes Portának
 Azólta szüneti nintsen haragjának,
 Miólta a *Mosqua* Tzárné *Krimiának*,
 Aszszonyja lett egész *Tauritániának*.¹
- 612 Ez Országba *Cherzon* várát építette,
 Sőt koronáztatni magát itt hirdette,
Bessarábiát is Szultántól kérette,
 Mondván, ha nem adja, fegyvert fog érette.
- 613 Azért is a Tzárnén most tölti boszszúját,
 Izente ellene tenni háborúját.
 Konstantzinápolba Mahomet zászlóját,
 Országja határin kiteszi ló farkját.
- 614 A hét tornyos várba Követjét záratta,
 Bassáknak tudokra háborúját adta,
 Jantsárjai számát megszaporitatta,²
 Spahiság kész legyen, megparantsoltatta.

¹ Tauritánia = Tauria, Krim.

² Janicsárság = gyalogság.

- 515 Egy felől ezeket gyűjti a Nagy Vezér,
 Más felől ama nagy Bassa Seráskier,¹
 A vad Jantsárokba úgy felbuzdúlt a vér,
 Hogy Ágájok² nekik szólni keveset mér.
 516 Útban van számtalan Egyiptomi Török,
 Többnyire Szeretseny, fekete a bőrök,
 A fejeken éles apró bodor szőrök,
 Fegyvere ezeknek kard, és hegyes török.
 517 A Tatár Kán siet számos Tatárival,
 Jön tegezzel, s töltött nyilas puzdráival,
 Végein méreggel megkent szigonyival,
 Testnek hogy nagyobbban ártsanak annyival.
 518 A *Kapuszi* Bassa,³ sok Hadi Hajókkal,
 A Tengeren úszkál, küszködik habokkal,
 Frantzia Országból jött Pattantyúsokkal,
 Ütközni kíván ez *Mosqua Matrószokkal*.
 519 A nagy *Mosqua* Tzárné Felséges Urunkkal,
*Aliantziába*⁴ *vagyon Tsászárunkkal*,
 Készen kell hát lenni egész táborunkkal,
 Pogányság rosszszúl bán másképp Országunkkal.
 520 Így beszélvén láttam: egygyik Kurír Bétsbe,
 A másika pedig sietett Berlinbe,
 Párisba egy Gárda veres öltözetbe
 Bétsből küldetett, ült pósta szekérébe.
 521 A másika méne sebesen Londonba,
 Harmadika nyargalt Petroburgba nyomba,
 Gondoltam Udvarunk van most nem kis gondba;
 De a Burgereket tsodáltam azonba.

¹ A nagyvezér után való katonai méltóság.

² Főtiszt.

³ Kapudzsi basa, a szultán kapuőreinek feje, udvari öméltóság.

⁴ Alliance : szövetség.

- 622 Egész nap hallottam csak *Projectumokat*,
 Belgrádot megvenni hogy kell, *Plánumokat*,
 Itt Budán Törökkel sok töltött halmokat ;
 Nevettem e téntás vitéz bolondokat.
- 623 Sok közzülők megjött már Jérusálemből,
 Az Űr koporsóját a Török' kezéből
 Kivette : de láttam a Jordán vizéből
 Sokat ivott, részeg ; tetszett beszédjéből.
- 624 Mi lesz a dologból, még öt nap itt vártam,
 Dél előtt, dél utánn a hídra sétáltam,
 Ezt mindenkor néppel én tele találtam,
 Számtalan sok hajót Dunán jönni láttam.
- 625 Terhelve közöttük sok vala lisztekkel,
 Sok Pattantyúsokkal, sok pedig Pékekkal,
 Sok Inzszenérekkel, sok regimentekkel,
 Ágyúkkal, Bombákkal, 's más hadi szerekkel.
- 626 A Fa Ispitályt is, melyt Bétsbe tsinálták,
 Elszedték egymástól, és hajókra rakták.
 És így ezt is Dunán az Átsokkal hozták,
 Péter Váradjára ismét leúszatták.
- 627 Mint mondtam : a Duna fedett volt hajókkal,
 Mellyekben sok fegyver villogott zászlókkal,
 Látszott Granatéros süveg kaskétokkal,
 A szép muzsikálás, sípolás, dobokkal.
- 628 A Dunának partján lovas Regimentek,
 Szüneti nem vala, le felé mint mentek ;
 Ezek pallost, 's kardot még quártélyba fentek,
 Trombiták harsogtak, a réz dobok zengtek.
- 629 A mezőkben hol itt, hol amott a Huszár
 Nyargalván, ügytetszett, hogy száll Súlyom madár ;
 Kótsag tollas Tisztje úgy ment, mint páva jár ;
 Ha ezek Töröktől vesznének, lenne kár.
- 630 A Vasasok voltak elől, 's hátról vasba,

- Fejek is borítva vala vas sisakba,
 A föld ezek alatt rengett, lévén *Marsba*,
 Tart fene Jantsárság ezektől a Hartzba.
 631 Az Ország' szélein a mérész Horvátság,
 Kiállott a Székely, 's Oláh Katonaság;
 Így folynak a dolgok, látom a barátság
 A Törökkel bomlik, bomlik a szomszédság.
 632 Hallottam *Mosqua* is Népe nagy számával,
 Kiszállott mezőre három Armadával,
 Próbát akar tenni a Török tsalmával,
 Már is *Kolit* ¹ kiált Kozákja lármával.
 633 A *Mosqua* felette erős Nemzet, 's kemény,
 Hideget nagyon bír; bár süssön verőfény,
 Mind kettőt szenvedí, nints benne semmi kény,
 Hogy Török hódolni fog nekik, van remény.
 634 Jól *exertzírozott* Infantériája,
 Első Karban vagyon Artelleriája,
 Mint Töröké könnyű *Cavallériája*,
 Hinni kell: részekre fordul Márs kotzkája.
 635 Sőt azt is hallottam, hogy már megmérkeztek,
 És Oszakóv táján Törökkel ütköztek,
 Hol Törökök közül sokan vízbe veszte,
 Kiket le nem vágtak, rab szíjjakra fűztek.
 636 Mind ezeket hallván nagyon megszeppentem,
 A nagy készüléket látván megrezzentem,
 De mint Nótárius kardomat nem fentem,
 Hanem a szállásra földimhez elmentem.
 637 Mondám néki: Sógor! roszszúl van a dolog!
 Eddig Temesvárnál tám az ágyú morog!
 Láddé: Katonaság mint ögyeleg, 's forog,
 Jön a Török! e nem sánta, nem tántorog.

¹ Koli, a kozákok csatakiáltása == szúrd.

- 638 Az Ország is adja a sok Rekrutákat,
Béres kotsisokat, és vonyó marhákat,
Szénát, és abrakot, a sok gabonákat,
Le visznek pálinkát, sert, bort, szalonnákat.
- 639 Tudja Isten : hogy van otthon Feleségem!
Talám Rekruták már Fiam, és tselédem?
Ha elfogyott, mennyit hagytam, eleségem,
Nem Török, de éhség lesz én ellenségem,
- 640 Hogy ezeket mondám, az ajtót nyitotta
Egy Lovas Kapitány, magát meghajtotta,
Rám nézván, kérése volna, azt mondotta,
Nálam, és beszédjét imígyen folytatta :
- 641 Uram! az Uré é azon paripa ló,
Mellynek szőre, amint láttam zsufa fakó?
Ha nem hibás, 's nem vén, Katonának való ;
Megveszem az Úrtól, hogy ha az eladó.
- 642 Mivel a Serfőző aztat jól tartotta,
Minden nap háromszor megabrakoltatta,
Kotsissával kétszer egy nap vakartatta,
Bizonyos órákra meg is itattatta,
- 643 Felvette ő magát, és megkövéredett,
Tsikó lévén felnőtt, tizen öt markos lett,
A sok jó abraktól meg is tüzesedett,
Nap fényen a szőre, mint az arany fénylett.
- 644 Egy Katona eztet udvarra vezette,
Kapitány vizsgálta, lóról nézegette,
Agyarát és körmét mind megtekintgette,
Hány marok fog lenni, kétszer méregette.
- 645 Katona felülván hátára, megállott,
Megindulván, mindjárt nagyon fennyen hágott,
Megállván, lábával földet és port vágott,
 Hogy megeresztette, szemével nem látott.
- 646 Futását végezvén, jött vissza játszodva,

- Ollykor egygyet szökött, tetszett, jön tántzolva
 Nyaka, mint hattyúnak, fentkölt volt 's hajólva,
 Két szeme fejére ki vala forogva.
 647 Mintha dagasztana, hátrúljával úgy ment,
 Egy bokát a máshoz nem ütött és nem fent.
 Bokros hoszsú farkát viselte mindég fent,
 A színe mutatott ennek szép fejeér lent.
 648 Kapitány fakómat nagyon megszerette,
 Hogy adjam el néki, kért igen felette,
 Gondoltam : majd otthon mást vészek helyette ;
 Hatvan aranyakat letéve érette.
 649 Sok szép áldásokat kívántam melléje,
 Hol fog kélni, járni, légyen szerencséje,
 Rajta a Nagy Vezért elfogja, elérje,
 Szultán' sok aranyját kalpagjával mérje.

TIZENKETTŐDIK RÉSZ.

Eladván a lovát a Nótárius megbúsúlt, hogy mikép-
 pen megyen haza. A Cancellista tanátsot ad nékie,
 hogy menjen által Pestre ; mivel éppen vásár vala,
 ott fog találni Szathmári Görögöket, vagy is Szigethi
 Örményeket, akikkel haza fog mehetni, meg is alku-
 dott és leírja, a Serfőző mikép botsátotta el, melly
 reménységgel. Leírja bútsúzását, és útját, míg Szath-
 már várossába ért.

- 650 Bú érte fejemet, eladván lovamat,
 Nem tudtam, hogy haza mint tégyem útamat,
 A gyalog menésre nem adom magamat,
 Hogy a *bagázsiám* nyomja a hátamat.

- 651 *Cancellista*, hogy bús vagyok, vette észre ;
 Vásár vagyon, monda, menny által Te Pestre,
 Tudom fogsz akadni Szathmári Görögre,
 Avagy Mármarosból szigethi Örményre.
- 652 Azért a vásárba kimenni siettem,
 A sátorok között tétől ¹ tekintgettem:
 Őket szerentsémre hamar fel is leltem,
 Mivel sátorjokat már régen esmertem.
- 653 Hat forintba vélek mindjárt megalkudtam,
 Elő pénzt nékiek két forintot adtam,
 Hogy hétfőn indulunk, azt nagyon akartam,
 Gond miatt fejemet többé nem vakartam.
- 654 A vásárról vissza szállásunkra tértem,
 Gazdánk Templomból jött, ötet utól értem,
 Ebédet hamarább ennénk, arra kértem,
 Ez utolsó dolgot tselekedje értem.
- 655 Ez utolsó dolgot? — monda — s tsodálkozott.
 Uram! tám valaki néked bajt okozott,
 Én házamban miben lettél botránkozott?
 Látom, menni készülsz, mond, arra mi hozott?
- 656 Mondám : Drága Uram! az Anyám méhében,
 Olly jó dolgom nem vólt annak kebelében,
 Mint te házadnál vólt ; mert minden félében,
 Részes vóltam, s éltem javad' bőségében.
- 657 Te én nekem szállást tisztességest adál,
 Érdemcim felett asztalodnál tartál,
 Legnagyobb Jóltévőm e világon valál,
 Akkor felejtlek el, mikor elvisz halál.
- 658 Itten Budán immár elvégeztem dolgom',
 Te néked is régen alkalmatlankodom,
 Görögökkel menni vagyon most jó módom,

¹ Tétől == téltul, innen-onnan, ide s tova.

- Házamhoz megtérni elég fontos okom.
- 659 Hiszem, tudja az Ur, mivel már nem ujság,
 Hogy a Törökökkel leszen háborúság,
 Szemmel látjuk, miként megy a Katonaság,
 Szörnyű a készüllet ; ez hát szent igazság.
- 660 Hitvesem s gyermekim meg fognak ijedni,
 Illy lármás időben nem tudnak mit tenni,
 Szükségek van reám, otthon kell hát lenni,
 Hétfőn korán reggel el is fogok menni,
- 661 A Falunak is lesz most gyakran gyűlése,
 Lesz a rekrutáknak fogása, szedése,
 Mind én fejemen áll ezek rendelése,
 A rekrutáknak is madzaggal mérése.
- 662 Beszédemre Frántzli lyányát szóllította,
 Hogy útra kalátsot süssön, parantsolta,
 Ehhez egy pár sódart főzessen, mondotta,
 Leánya is mindjárt kezcit mosdotta.
- 663 Gyorsan hozzá fogott a kaláts sütéshez,
 A szakátsné pedig a sódar főzéshez,
 Szarvas húst is sütvén, látott az *espék*hez,
 Borjú tzimmeréhez és más petsenyéhez.
- 664 Mind ezeket maga rakta iszákomba,
 Egy pintze tokot is megtöltött azonba'
 Jó Budai borral, ezek után nyomba'
 Finom Somlai bort tsapolt kulatsomba.
- 665 Más nap Vasárnap volt, adott jó ebédet,
 Mellyhez magunk ültünk, nem hívott vendéget,
 Tett az asztal felett sok tréfa beszédet,
 Ivott mindenféle verses egésséget.
- 666 Láta, hogy kedvem nints ; kérdé, mért nem eszem?
 Amit ő tselekszik, azt én mért nem eszem?
 Asztról a pohárt mért hogy fel nem veszem?
 Tán félek? Törökről gondolkodik eszem?

- 667 Mondám : a Töröktől én éppen nem félek,
 Katona nem vagyok, nem lesz tsatám vélek,
 Mikor ők vágnak le, ha én addig élek,
 Világ végezetig bennem lesz a lélek.
- 668 Hanem drága Uram, bánat bánt engemet,
 Szomorúság árja borítja szívemet,
 Nem is fogom nyerni hamar meg kedvemet,
 Vajha még ne érje betegség testemet!
- 669 Majd hasad a szívem, hogy téged elhagylak,
 Látlak-é valaha, vagy soha sem látlak.
 Te vóltál gyámolom, azért méltán szánlak ;
 De sok jó tettidért halálomig áldlak.
- 670 Mondá : hogy tsekélység az, mit ő nekem tett,
 Hozza azt magával emberi szeretet,
 Kért : arról ne tégyek több emlékezetet,
 Sőt most utóljára mutassak jó kedvet.
- 671 Eléri azt : Budán fog még látni egykor,
 Mert az urak engem emlegetnek gyakor',
Prézesnek szájából hallotta már sokszor,
 A *Consiliumnál* hogy leszek *Janitor*.
- 672 Mondám : amit Egek felőlem rendelni
 Fognak, azt kellek nekem, nem mást tenni,
 Ajtó sarkát ugyan úgy meg tudom kenni,
 Hogy nem fog nyikorgást nyílásával tenni.
- 673 Uj systemáját is törvénynek felvettem,
 Pontomra ¹ mint most foly, mindent feljegyztettem,
 Szent *Ivó* képét is ² immár megszereztem,
 Mindenre magamat alkalmasnak tettem.
- 674 Hallom : *Projectánsok* közt ki *Primárius*,
 Abból válik legjobb *Consiliárius*,

¹ Pontomra == punktumra, pontosan

² Szent Yves francia püspök latin neve. (1040—1116).
 A bírák védőszentje.

- Törvény zavarókból lesz *Cancellarius*,
 Ha földet jól méri, *Proto-Nótárius*.¹
- 675 Majd azt fogom tehát én itt *projectálni*,
 Budának nem lehet, hol most áll, ott állni,
 A Tokai hegyre kell néki felszállni,
 Griff madár szárnyakat nékie tsinálni.
- 676 Fogom *disputálni*: hogy *Jus criminale*
Est cum Canonico ad punctum aequale,
Liquidum solvatur, az volna *fatale*,
 Gyilkosnak fejéhez illik *Gratiale* ².
- 677 A föld kerekességét réffel fogom mérni,
 Megmondom, buzaszem hány fog ebbe férti
 Hány szemet ád kalász, ha ez meg fog érni
 Hanem *diurnumot* fogok ezért kérni.
- 678 De most mégis szükség útamát követni,
 Otthon mint foly dolgom, meg kell tekinteni,
 Hahogy *Decretumot* *Prézes* fog küldeni,
 Egybe, hidje az Ur, itt fogok teremni.
- 679 Dél után mindenem' rakták kotsijára,
 Az után magam is felültem én arra,
 Görögöknek Pesten mentem szállására,
 Ahhol is letettem azt egy garmadára.
- 680 A Görögök mondják: gondjok lesz ezekre,
 Mindent fel is raknak még ma szeke.ekre,
 Kértek: nálok legyenek idején reggelre,
 Mert hálásra érni akarnak Gyöngyösre.
- 681 Visszatértem, ültünk hamar vatsorához,

¹ Proiektans — indítványozó, *primarius* = fő-fő, *proto-notarius* — főjegyző.

² *Jus criminale est cum canonico ad punctum aequale* = a büntető-jog az egyházjoggal teljesen egyenlő; *liquidum solvatur* = az adósság megfizetendő; *gratiale* = elismerő levél, jutalompénz. Gúnyos de homályos célzások.

- Ültetett ő közel engemet magához,
 Mutatta jó kedvét, mint illik gazdához,
 Hogy felköltünk, közel vóltunk virradtához.
- 682 Itten bútsúzásom akartam kezdeni,
 De lehetetlen vólt egy szót is ejteni,
 Mert kezdték fájdalmak szívemet sérteni,
 Szemeim könyveket, mint záport, önteni.
- 683 Zokogva borúltam a Gazda nyakára,
 Megtsókoltam, hullott könny az artzájára,
 Néma vóltam, nézvén lányára, magára,
 Elmentem, meghajtván magam utóljára.
- 684 *Cancellista* Földim Pestre által késírt,
 De ő is magával bánat miatt nem bírt,
 Mert amint én sírtam, ő is szinte úgy sírt,
 Egy levelet adott, melyet atyjának írt.
- 685 Szekerekbe lovak bé voltak már fogva,
 Mind ketten egymástól bútsúztunk zokogva,
 Mondám néki : Frántzlit vegye el, susogva ;
 E szavamra láttam, hogy vólt mosolyodva.
- 686 Megtsókolván egymást, Pestről elindultunk.
 Már szekéren ültem, mégis kezet fogtunk,
 Gyöngyösre estére jókor béhajtottunk ;
 Igen jó út vala, azzal bóldogúltunk.
- 687 Nem vólt sehol bajom, haza megtértemben,
 Mint vala Budára való feljöttömben,
 Sokan lévén, bátrak vóltunk mi mindenben,
 Vígabb útam ennél nem vólt életemben.
- 688 Görög természetől fősvény szokott lenni,
 Nem is láttam őket valami jót tenni,
 Tsak olajos babot láttam őket enni,
 Én, magamban mondám, nem fogok így tenni,
- 689 Mert én hol szarvashúst, hol meg sódart ettem,
 Néha kalátsomat, néha tzipóm' szeltem

- Somlyai, Budai borom' elővettem,
 Amellyikből tetszett, poharam' töltöttem.
 690 Valahol át' mentünk, minden helységeken
 Muzsikát hallottunk zengeni ezekben,
 Rekruták ugráltak, voltak jó kedvekben ;
 De Anyák' láttam sírni keservekben.
 691 Ötöd napra délre beértünk Szathmárba,
 Örvendeztem nagyon, hogy vagyok hazámba,
 Képzeltém : estvére a falu nagy számba
 Háznál Peleskén mint köszönt szobámba.

UTÓLSÓ RÉSZ.

A Nótárius a Görög háza előtt lármát hallván, ki-
 mégyen, s látja, hogy azt a verbunk teszi, megrémül,
 közöttük mundírban Sándor Fiát látván. Evvel való
 beszédét leírja, és mint adta atyai áldását reája.
 A szomszédja szekerén estvére haza megy Peleskére.
 Leírja, mely pompával jött a Tanács köszöntésére,
 és melly oráztioval ő is viszont fogadta aztat. Leírja,
 Sándor Fia miatt Feleségeszomorúságban lévén, aztat
 mikén nyúgosztalta meg, miket szóllott Sándorról
 nékie. Végtere megegyezett a Feleségével, mivel még
 egy Latzi nevezetű Fia volt, hogy véle elvételik a
 Mester Leánnyát, hogy így, ha felnőnek ezen gyerme-
 kek, mellettek halhassanak meg. Leírja, hogy tsak
 Nótárius maradott, béfejezven verseit azzal.

- 692 Hallok én azomba igen nagy lármázást,
 Görög báltja élött hangos muzsikálást,
 Kimentem, és láttam, hogy a kiabálást
 Katonaság teszi, tartván verbuálást.

- 693 *Hiripi Sugárral*¹ húzták a száraz fát,
 Ámbár ezek *Pártest*² nem tudnak, sem kótát ;
 De még is olly rendin megvonnyák a Nótát,
 Hogy ki őket hallja, elfelejti holtát.
- 694 Kimenvén, reájok szemeim' vetettem ;
 De majd elájultam, én úgy megijedtem,
 Mert immár Mundírban köztök megsejtettem
 A Fiamat, Sándort, s könyveket ejtettem.
- 695 Sújtással meghányott tzifra volt ruhája,
 Olly nagy, mint egy tallér, sarkantyú tarája,
 Tajtékból, mint tsupor, nem kisebb pipája,
 Tántzolt, *Rytmusokat* kiáltott a szája.
- 696 Mondám : Fiam Sándor! ugyan mit miveltél?
 Mi vitt téged' arra, hogy Katona lettél?
 Lám holtam után is javamból élhettél,
 Engemet Anyáddal így keserítettél.
- 697 Tudjad, hogy *Budára* vissza fogok menni,
 Táblánál *Janitor* mivel fogok lenni,
 Téged *Auscultánsnak* akartalak tenni,
 Nagy Uraságodból örömömet venni.
- 698 Mitsoda? *Auscultans?* Adta, szedte, vette,
 Hiszen! Fő Ispánynak sins illye' élete,
 Eszem, iszom, és tsak tzántzolok mellette —
 Én a téntát, pennát utálok felette.
- 699 Nem is penna, tsak kard illik a kezembe,
 Hogy azt Török vérbe mártsam, van eszembe,
 Majd ha Belegrádnál vélek leszek szembe,
 Mint káposztát, rakom fejeket verembe. —
- 700 Mint húll kasza alatt a fű, majd a Jantsár

¹ Hiripi is, Sugár is akkoriban jó hirű muzsikus cigányok

² Partes = partitura, szólam.

- Űgy húll karom által, húll a Krimi Tatár,
 Sok turbányos Bassa, húll tsalmás Tefterdár,¹
 Tisztségre felmegyek, leszek vicekáplár.
 701 Nyúgódtt szívvel légyen drága Uram Atyám!
 Kérem, ne sirasson kedves Aszszony Anyám!
 Hogy ezen életre én magamat adám,
 Ezzel hóltig tartó Uraságom' kapám.
 702 Mondám : Fiam! mivel te ezen életre
 Rá adád magadat, látom van kedvedre,
 Adom hát atyai áldásom fejedre,
 Elmehetsz már bizvást Tatárra, Törökre.
 703 Megtsókolván kezem, köszönte s jót kívánt,
 Mondá áldásomért fog tenni adományt
 Török pipát, számos oka ² Bassa dohányt,
 Bulya vásznat,³ kávétt annyának, s egy kaftányt.
 704 Éppen szomszédomnak üres szekerekére,
 Ki búzátt adott el, s innét visszatérett,
 Felültem, és értem jókor Peleskére.
 Hogy már megérkeztem, el is futott híre.
 705 Mindjárt a kis bíró az öreg bíróval,
 Az oskolamester harangozójával,
 A Polgári Tanáts egy veres zászlóval,
 Köszönteni jöttek ily *Orátzióval*:
 706 Ábrahám, Jákóbnak, Izsáknak Istene!
 Senki hatalmadnak nem állhat ellene,
 Sem Gulya, sem Bika, légyen bár melly fene :
 Megtartod azt, kinek elveszni kellene!
 707 Megmentéd Dávidot Góliáth kezétől,
 Az Izráel népét Tenger' mélységétől,
 Három Iffiakat tűz' emésztésétől :

¹ Pénzügyi főtitst.

² Oka a török font.

³ Bulya — török asszony ; mint melléknév — török, keleti.

Nótáriusunkat Bikák döfésétől.'

- 708 Kihúzád te ötet a Tsösznek árkából,
Mint Jónást ama nagy Tzethalnak torkából ;
Hogy vele ezt tetted magad jó voltából,
Te Deumot halljad mindnyájunk szájából. —
- 709 Mondják hát mindnyájan : *Te Deum laudamus*,
Már ezt elvégezvén, itt egy borjút *damus*,
A Falú Gazdája süsse meg, *oramus*,
Kinél örömünkbe mondjuk : ma *bibamus*.¹
- 710 Nótárius Urunk! hogy téged szemlélünk,
Azt ki nem mondhatjuk, miként örvend szívünk ;
Egész tanáts, egész falu arra kérünk,
Kormányozd bajunkat, gyámolítsad ügyünk.
- 711 Egy malatzot hoztunk, két köből málét is
Néked ajándékba, ahoz egy tyúkot is,
Megtudtuk immáron *titulusodat is*,
Vedd kedvesen tőlünk : Urunk *Perillustris*!
- 712 Egy nagyot köhentvén, magam meghajtottam,
Kezembe egy hosszú papírost tartottam,
Merőn kimeresztett szemekkel állottam,
Altiori stylo ² ezeket mondtam
- 713 *Hic sum ego, qui sum* ³ nagy Zajtai István,
Tíz hetet töltöttem, tudja ketek! Budán,
Ott a Processusok mint folynak a Táblán,
Már tudom ; *Kitonits* ⁴ úgy nem tudta talám!
- 714 Ez papiroson van az egész *systema* ;
Akadjon előmbe akár minő *thema* :

¹ *Damus* = adunk, *oramus* = kérünk. *Bibamus* = igyunk.

² *Altiori stilo* = magasabb hangon, választékosabb előadásban

³ *Hic sum ego, qui sum* = itt vagyok én, a ki vagyok.

⁴ *Kitonich János*, 1600 körül, a *Corpus Juris* híres magyarázója.

- Szóllok *pro et contra*, nem lések én néma,
Deliberálok is, szalma-é? vagy széna?
- 715 Igérem : hogy lések ketek Pátrónussa,
 Lé³yen az Helységnek bár mely *Processussa*,
 Megmutatom, hogy van olly *Nótáriussa*,
 Kinek fejébe van egész *Huszi Jussa*.¹
- 716 A mérésben sem lész semmi rövidsége,
 Falu határának hossza, szélessége
 Hány réf, és hány araszt ennek kereksege?
 Megmérem, s megmondom : mi a tehetsége? ²
- 717 Magam is örvendek, hogy kenteket látom,
 A jó *harmóniát* én *recomendálok*,
 Reménylem, hibásan hogy én nem találok
 A falu rovását ; ez lenne halálom.
- 718 Ezzel elbútsúztak, s ki ki haza mene,
 Mondották az utczán : ki ne örvendene?
 Illy deákos embert gyertyával kellene
 Keresni, ki jobban ennél beszéllene. —
- 719 Mint a víz, szájából úgy foly a deák szó,
 Oroszúl jól beszél, Oláh is igen jó,
 Egész Paládokon ³ egy sins ennyit tudó,
 Még eskütnék tészik ; mert annak is való.
- 720 Így már magam lévén, karjaim kinyújtám,
 Nyájas édes szókkal én ezeket szóllám :
 Drága feleségem! Jöjj már te most hozzám,
 Hadd öleljelek meg, hadd tsókoljon meg szám !
- 721 Eljött ; de mint záport könyveket, hullata,
 Megölelt ; de hozzám egy szót sem szóllhata,

¹ Huszi András, a XVIII. század első felében erdélyi jogtudós.

² Tehetség = vagyoni erő.

³ G. Szatmár vármegyének következő három falvát érti : Kis-, Nagy- és Bot-Palád.

- Sűrű pihegések között tsak jajgata,
 Egyszer mondá: oda van szívem' *Alaha!* ¹
- 722 Ebből észrevettem, hogy Sándort siratja,
 Okai fájdalmak, hogy ki nem mondhatja
 Nékem, hogy mi baja; de ki tsodálhatja!
 Minden anya ilyen, azt kiki tudhatja. —
- 723 Akár melly Anyának Katonává légyen
 A fia, már véli: mészárszékre mégyen,
 Sír, eped utánna, nem tudja, mit tégyen?
 Nem lehet, hogy szívén erőszakot végyen.
- 724 Szólltam hozzá: szívem! te Sándort siratod,
 Hogy Katonának ment, te aztat jajgatod,
 Jobb lesz, ha szívedet megnyugosztaltatod,
 Örömnök magadat bánat helyett adod.
- 725 Ez a nagy Istennek az ő szent tetszése,
Praedestinatum est: tehát ő végzése,
 Ki változtatja meg? mivel rendelése,
 Azért is szűnjön meg szívednek nyögése. —
- 726 Szülék' fiaiból egygyik Pa; pá lészen,
Civilis státusba más szerentsét téssen,
 Harmadik Angyal bőrt ² vállaira vészen;
 Anyáknak ezekre kell lenniek készen.
- 727 Sándor fiunk, tudod, kard végére termet,
 Meglásd! Török fővel tölt ez még sok vermet,
 A Tatár Chám ellen buzogányt mint perget,
 Úgy tetszik, hogy látom, Bassákat mint kerget.
- 728 Tudod, szívem! ithon ha mene kortsmára,
 Orosz legényeknek görtsőssel hátára
 Sokszor rá kapkodott, szaladtak utszára,
 Szobába tsak maga maradt utoljára.

¹ Pontosan nem magyarázható; talán csak jajszó

² *Angyalbőr*, a nép nyelvén ma is = katonaruha

- 729 Hidd el : ő, mint nagy Űr, úgy fog még megtérni
Nyert kintset vékával fogja nekünk mérni,
Megterhelt tevői el nem fognak férni
Házunknál ; szomszédba majd helyet kell kérni,
- 730 Társ! tehát ne sirasd ; hadd mennyen kedvére.
Bízd Istenre éltét, dolgát szerentsére,
Hadd legyen a Haza, s Király védelmére,
Omoljon karjától Pogányságnak vére.
- 731 Tudjad : Jeruzsálmét Titus hogy megvette,
A Rómaiaknak kezébe ejtette :
Sándornak is mért ne lehetne illy tette?
Úgy mint Titust, őt' is Isten teremttette.
- 732 A szerentsés Fátum néki azt adhatja,
Hogy Konstantinápolyt megveszi, 's bírhatja,
Mint Július Czézár akkor kiálthatja :
Veni, vidi, vici, örömmel mondhatja.
- 733 Itt el fogja nyerni Mahomet zászlóját,
Mekkából hozhatja hátán koporsóját,¹
Tsak fa ló volt az, melly meggyőzte Tróját ;
Ő Ember ; fa lónál tehet nagyobb próbát.
- 734 *Castrióta* volt az, akit *Scanderbégnek*
A Török nevezett ; mert tartá vitéznek ;
Scander Sándort térszen, érzé is kezének
Súlyát, negyvenszeri elestét népének.
- 735 Sándort is a Török egy vitéz embernek
Egyszer megesmérvén, majd hívja *Scandernek*.
Vagy nagy Peleskei vitéz *Scander Bégnek*,
Meglásd : melly híre lesz az *Avasba* ² ennek.
- 736 Ha Havas all földjét, Móldvát, Bulgáriát,

¹ Czélzás Mohamednek levegőben függő koporsójára,
melyről G. maga azt hiszi, hogy mágneskövek tartják.

² *Avas*, Szatmár vármegyében hegység is, járás is.

- Elnyeri Serviát, és egész Bosniát,
Ha meghódoltatja tágas Romániát,
Móreát, Kandiát, Cziprust, Dalmátziát.
- 737 Európából ha kimégyen előle
A Török : mit gondolsz akkor te felőle?
A Király ezekért mit térszen belőle?
Unterlaidnáságot tám nyerhet ő tőle.
- 738 Ötse a kis Látzi, ez is a mi gyermekünk ;
Bátyja Sándor mégyen : itt marad ez velünk ;
Hidjed, örömünkre lesz ez meddig élünk,
Idővel mellette nyugszik meg vén fejünk.
- 739 Jól tanul *Schólában*, többnyire ő *primus*,
A fejébe vagyon egész *Káthékismus*,
Deákul jól beszéll, tudja : *quot sunt casus*,¹
Hóltom után lehét ő itt *Nótdrius*.
- 740 Azon leszék : néki legyen a mátkája
Trézsi, mesterünknek az ő kis lyánkája,
Láttam ugyan, hogy vólt tőle bokkrétája ;
Látzi néki adja, ha vagyon almája.
- 741 Ezen két gyermekek tsak felnőhessenek,
*Hymen*től egy mással összekötessenek,
Lész annyi vagyonunk, hogy ők élhessenek,
Minket hóltunk után el is temessenek.
- 742 Hallottam : ruhája lesz tele ládával,
Egy tehént is adnak vele a borjával,
A sárga kantzát is, hogy azt tsikójával,
Mondotta az Atyja, elhózza magával.
- 743 Mondá Feleségem : ha így van a dolog,
Sándor után szívem már nem fáj, nem dobog,
Rá adom áldásom', hogy lehessen bódog,

¹ *Quot sunt casus* = hány főnévi eset van?

- Tatár, Török földjén, 's akár merre forog.
- 744 Adjon Isten néki Sámson erősséget,
Mint Dávidnak vala, olly nagy merészséget,
Mellye Józsué tett, tegyen vitézséget,
Hogy megalázhassa a pogány népséget.
- 745 Melly szerentsés vala *Hannibál Cannánál*,
Matzédó melly nyertes vala *Arbélánál*:
Olly szerentsés legyen ő is *Belegrádnál*,
Terjedjen el híre a fényes *Portánál*.
- 746 *Hannibal ad portas*, ezen név mondásra
Rettegett, félt Róma ezen kiáltásra;
Sándor ante portas, ezen rikkantásra
Ázsia reszkessen, jusson szaladásra.
- 747 Hallám: Feleségem tud a *Bibliát*,
Tudja a Római 's Görög *Históriát*,
Nagy dolog! mert nem járt ő *Akadémiát*;
Még is illy példákkal áldja Sándor fiát.
- 748 Szóllék hozzá, 's mondám: kedves oldalbordám!
Te ékesen szólló bölts tanúlt *Minervám*!
Tapsol a testemben a szívem, és vídám:
Mivel tudományban hasonló vagy hozzám.
- 749 Mond meg hát: *Latziról* úgy ítélsz é, mint én?
Huszonkét esztendőtt ő egyszer elérvén,
Trézsi tizenhétbe éppen akkor lépven;
Jó lesz é a dolog, egymáshoz ők férvén?
- 750 Mondá: Kedves Uram! erre vagyok készen,
Egy okosabb dolgot ked ugyan nem téssen:
Mintha azt elvégzi, hogy *Latzié* leszen
Trézsi; ebből szívünk nagy örömet vészen.
- 751 Jól nevelt gyermek ez; szőni, főzni tud már,
Az orsó kezébe, mint a villám úgy jár,
Nem henyél ez soha, legyen tél, akár nyár,
Ha Menyünk nem lenne, hidje ked, lenne kár.

- 752 *Magna ingenia saepe conveniunt*:¹
 El fogja hát venni ötet a mi fiunk,
 Akarom : kettőnknek egy az akaratunk,
 Valamint egy ágyunk, 's vagyon egy paplanunk.
- 753 Így tehát mindenben én egygyet értettem
 A Feleségemmel, és jónak is véltem :
 Hogy Latzi elvegye Trézsit, mert így éltem
 Nyugott lesz, mellettek nem lesz bajtól félttem.
- 754 Azonban Postán jött Budáról levelem,
 Véltem, hogy *Janitor* vagyok, benne lelem ;
 De a *Cancellista* írja, hogy már helyem
 Mássé ; 's a szerentse bánt így balúl velem.
- 755 Irta : a Serfőzőt hogy ő eltemette,
 És Frantzli leányát feleségül vette,
 Ki által ő magát boldog karba tette ;
 Mert vele sok kintset, sok pénzt nyert felette.
- 756 Én pedig ki voltam, tsak az is maradtam,
Et sic Budára is héjában fáradtam ;
 Még jó, a toronyba hogy bé nem zárattam
 Mivel sok Cavalért, 's Dámát megtámadtam.
- 757 Tsak Nótáriusság éltem' reménysége,
 Míg járúl falunak hozzám kegyessége,
 Itten nagy Peleskén lesz életem' vége,
 Valamint most vagyon Verseimnek

VÉGE.

¹ Nagy elmék gyakran találkoznak.